

Брой 3 (1968)

Март 2020 г.

Година LXI, ISSN-0205-0943

Цена 1 лв.

Туристическият вестник

www.btsbg.org

Издание на БТС

Съобщение

От 24 февруари 2020 г. временно изпълняващ длъжността изпълнителен секретар на БТС е доц. д-р Румен Драганов, член на Управителния съвет на Сдружението. За контакт: 0882966304 и bts.sofia@gmail.com.

Доц. д-р Румен Драганов, и.д. изпълнителен секретар:

БТС със Стратегия за периода 2020-2030 г.

Доц. д-р инж. Румен Драганов е директор на Института за анализи и оценки в туризма към УниБИТ и член на Контролния съвет на Сдружение „Национален борд по туризъм“. Неговата биография започва на Слънчев бряг като пиколо, а след дипломирането си продължава като екскурзовод и представител на фирмата Balkan Holidays, служител и директор във Външнотърговско дружество - Балкантурист. Главен изпълнителен директор на „Балкан Холидейз Интернешънал“ и председател на Съвета на директорите на дружествата „Балкан Холидейз“ в Лондон, Ню Йорк, Рим, Берлин, Франкфурт / М, Виена, Цюрих, Копенхаген, Амстердам, Хелзинки, Стокхолм, Варшава, Братислава, Будапеща, Москва, Санкт

Петербург, Кайро, Бейрут, Ел Кувейт и Токио. Бил е председател на Комитета по туризъм към Министерския съвет и заместник-министър на Министерството на търговията и туризма. Той е един от основателите и член на Българската асоциация на туристическите агенции. Бил е президент на американската асоциация на туристическите агенции за България и председател на Съвета по туризъм - София. Доцент в Катедра „Култура, историческо наследство и туризъм“ – УниБИТ, преподавател в Международно висше бизнес училище и Лесотехнически университет. От 2019 г. е член на УС на БТС.

- Господин Драганов, кои са основните проблеми пред БТС в краткосрочен и в дългосрочен план?

- Проблемът, който е пред Българския туристически съюз, който споделяме с членовете на Управителния съвет и председателя доц. д-р Венци Росманов, днес е, че няма ясна стратегия, която да отговори в достатъчна степен на обществените очаквания и очакванията на неговите членове, да бъде както уважаван съюз на туристическите дейатели в България, така и на обществен интерес по отношение на изпълнението на спортно-туристическата дейност според Закона за физическото възпитание и спорта. От друга страна, в годините се е получило така, че Съюзът е отстъпил от своя основен ангажимент да изпълнява една цялостна Програма за развитие на социалния туризъм и да управлява инфраструктурата в планините – туристическите зони, места и точки (vista point), свързани с европейските туристически маршрути Е3, Е4 и Е8. И

тук не е виновен само БТС, а това, че като цяло в страната е отнета голяма част от ресурса на Сдружението и възможностите му по отношение на изграждането и поддържането на целия сграден и маршрутен фонд, който представлява туристическите бази на БТС и свързаните с тях хижи и заслони, туристически пътеки, земята, използвана за ски писти и лифтове, местата за излет и гр. Отнема е възможността да имаме нови инвестиции в хижи, в доразвиване на самата инфраструктура в планината, съответно по отношение на цялостната инфраструктура, която е свързана със спортно-туристическата дейност. И от тази гледна точка задача номер едно, която стои пред БТС, е приемането на Стратегия, която да може да позиционира Съюза като национална организация за спортно-туристическа дейност с всички произтичащи от това права и задължения, включително изнамиране на формула за управление,

Продължава на стр. 2 и 3

Петя и Камен Колчеви с „Континенталната колекция“

Първоначално от безлюдния леден континент Антарктида дойде приятната новина – Петя Колчева е станала първата българка, събрала много престижната колекция на 7-те континентални първенци. Това стана на 18 януари с изкачването на връх Винсън, 4892 м. Няколко дни след това – на 9 февруари, с изкачването и на връх Аконкагуа, тази колекция събира и съпругът ѝ Камен. Така към настоящия момент трима българи стават носители на тази колекция.

Три са колекциите, към които се стремят най-изявените алпинисти, полярници и пътешественици в света. Колекцията на 14-те осемхилядника, наречена „Хималайската корона“, която е приоритет

главно на алпинистите и вече е притежание на 44 от тях. На пръстите на едната ръка пък са хората, които са успели да стъпят на трите най-труднодостъпни точки на планетата – Северния и Южния полюс, както и на Еверест, когото мнозина сполучливо наричат „Третият полюс“. Поради това колекцията е наречена „Трите полюса“. Много повече са тези, които са събрали третата колекция – „Сефън съмитс съмитърз“ (Покорител на 7-те континентални първенци) или „Колекцията на богаташите“, защото за изкачването на 7-те върха са необходими не само пари, а много пари, и то в зелено.

Продължава на стр. 20

**АБОНИРАЙТЕ СЕ
ЗА ВЕСТНИК
„ЕХО“**
ЗА ДА БЪДЕТЕ
ЧАСТ ОТ ТУРИЗМА

№ **255**
В каталога на Български пощи
или в Централата на БТС

Доц. д-р Румен Драганов, и.д. изпълнителен секретар:

БТС със Стратегия за периода 2020-2030 г.

Продължение от стр. 1

която да даде възможност за разгръщане на строителство както по отношение на обновяване на сега съществуващата база, така и строителство на нови хижи и заслони и съответно съоръжения, които са свързани със спортно-туристическата дейност.

- Тази Стратегия ще бъде основа на четиригодишната програма, която се изисква от Закона за физическото възпитание и спорта, за да получи БТС статут на национално представена организация за спортно-туристическа дейност...

- Стратегията надхвърля рамката на четиригодишната програма – тя ще бъде за периода 2020-2030 година и ще включва цялостната дейност по отношение на визията как трябва да се развива Българският туристически съюз по отношение на своята мисия; каква е неговата основна задача за спортно-туристическата дейност по отношение на основната цел и спомагателните цели. В нея ние залагаме редица нови моменти, като възможността за създаване на кооперативни клъстери за спортно-туристическа дейност, с което да разширим периметъра на участниците. Връщаме се към началото, така, както е създаден Съюзът още преди 125 години като кооперативно движение, в което са се включвали всички, за да могат да изградят хижи и заслони, носейки камъни, тухли и керемиди в ранните си, за да построят цялата тази база, ние трябва да направим необходимото, че да възвърнем този кооперативен дух в туристическите дружества и в тези, които искат да помагат за развитието на тази дейност, за да може да се доизгради базата и да се обновят съществуващите, да се възстановят унищожените и построят нови хижи и нови заслони.

- Кога се очаква да се финализира последният вариант на този стратегически документ и предвижда ли се неговото обсъждане с членовете на БТС?

- Задачата, която ми постави Управителният съвет, назначавайки ме за временно изпълняващ длъжността изпълнителен секретар на Съюза, е свързана с някои неотложни задачи и успоредно с това със Стратегията. Аз вече съм внесъл разгъната структура на този документ като съдържание и е определена комисия, която да работи по него. Има още две задачи, които са ми поставени от Управителния съвет. Едната е свързана с инвентаризация на документацията и съществуващия архив в БТС, за което съм назначил специална комисия, която да изследва всички документи и да подреди цялата информация за собствеността на БТС така, както тя е

съществувала през средата на 80-те години на миналия век, за да имаме история за всеки един от обектите по какъв начин е трансформиран, какво е неговото състояние днес и по какъв начин той може да допринесе за изпълняването на задачите по спортно-туристическата дейност. Втората комисия е в направление отбелязване на 125-ата годишнина от създаването на БТС и тя има задачи както да организира различните събития, свързани с този юбилей, така и да осигури финансирането на цялостната Национална програма за тазгодишния юбилей.

Практически работата по Стратегията ще продължи, докато тя бъде довършена. В момента експертите в БТС наливат в нея наличната информация по отношение на ситуационния анализ - какво е състоянието на Сдружението в момента, всички данни, които са налични, ще бъдат включени в тази аналитична преамбулна част, за да можем да направим оценка и снимка на ситуацията в какво състояние се намира БТС в момента. Ще очертаем политическата рамка, ще очертаем законовата рамка и ще очертаем тенденциите, които касаят не само БТС, а и Стратегията за развитие на туризма в България като цяло. Стратегията на Сдружението ще бъде неразделна част от стратегията за развитието на туризма в страната, след което ще набележим визията и мисията по отношение на развитието на БТС, ще определим основната цел и спомагателните цели и ще направим Генералния план, в който ще бъдат включени като отделни действия всяко едно от нещата, които трябва да се извършат отпък нататък, за да могат да бъдат постигнати основната цел на Стратегията и съпътстващите я цели. Документът ще бъде предоставен на УС и на членовете на Сдружението и окончателно ще бъде приет от Общото събрание, така както изисква Уставът на организацията.

- За съжаление през последните години сме свидетели на уронване на авторитета на БТС от някои медии и от нелоялната конкуренция на неправителствени организации, занимаващи се с организиран туризъм. Как ще се противодейства на това?

- Следващият основен проблем е да върнем доброто име на БТС, което, по една или друга причина, не е в състоянието, в което ни се иска да бъде. И от тази гледна точка ще очакваме пълно съдействие от страна на туристическите дружества, членове на БТС, съответно на други неправителствени организации, на правителството като цяло, за да може да структурираме преди всичко туристическите зони, туристическите места и туристическите точки,

които да бъдат включени в кооперативните клъстери за развитие на спортно-туристическата дейност. Законът за кооперациите ни дава възможност да създадем кооперативни сдружения, кооперативни клъстери, към които може да бъде добавена, при определени условия, както повелява Законът, земя от държавния горски фонд. Идеята след приключване на процедурата за лицензирането на съюза като Национална организация за спортно-туристическа дейност към съществуващата сега материална база, управлявана от туристическите дружества, да присъединим туристическите пътеки и пътища, включително международните, с които да свържем България със Сърбия, с Гърция и Турция, като дадем възможност на тези кооперативни клъстери да управляват тази територия, която понастоящем в голямата си част е държавен горски фонд. Към това да прибавим територията на лифтовете, на ски влековете и пистите, на други съоръжения, които се намират в държавния горски фонд, и да се доближим до голяма степен до кооперативите, които са създадени в Италия, Австрия, Швейцария и Франция за управление на планинския туризъм. Определянето на туристическите зони, на туристическите места и туристическите точки в законовата уредба ще ни даде възможност да направим т. нар. виста поинт, който съгласно екологичните закони и изисквания на екосистемите представляват част от културния ресурс на екосистемните услуги заедно с материалните, поддържащите и регулиращите услуги. Това ще ни даде възможност не само да направим туристически пътеки до места, от които има впечатляваща гледка, но и да ги съоръжим по начин, по който те са известни в цял свят. По същия начин туристическите места, които представляват туристически хижи и заслони, се нуждаят от допълнителни инвестиции и там кооперативната дейност ще даде възможност на участниците да се включат с труд и материали, освен с финансови средства. Така ще бъде доизградена тази база и толкова необходимите заслони, за да могат да бъдат спасявани човешки животи. Ще се даде възможност и да се определят местата за хеликоптерни площадки така, че да се постигне максимална бързина при планинското спасяване. В същото време туристическите зони ще очертаят местата, в които БТС и другите туристически организации, а и туристическите дружества и туроператорските фирми, които предлагат туристическа дейност, да бъдат абсолютно сигурни, че на територията на туристическата зона са предприети всички мерки както за опазване на окол-

ната среда, така и по отношение опазването живота и здравето на самите туристи.

- Стратегията на БТС ще направи Сдружението адекватно на новите предизвикателства и обществени потребности. Какво още предстои?

- Дигитализацията на БТС е друго направление, по което ще работим. Когато говорим за свързването на нашите туристически пътеки с европейските туристически маршрути, ние имаме предвид и да изградим система върху блокчейн технологията, така че да може да се постигне ясна отчетност по отношение на движението на туристи по тези международни пътища и да се получи по-голяма яснота как се развиват нещата в реално време. Новите технологии, автоматизацията, роботизацията и блокчейн технологиите са част от бъдещето на БТС. Блокчейн - това са интелигентните договори, от които ние да имаме пълна отчетност до минута и секунда кой как се движи по туристическите пътеки и кой, къде, какви услуги ползва по маршрута, така че да се осигури безопасността на нашите туристи по отношение на целия маршрут, от една страна, и от друга, да направим т. нар. интелигентни хижи, при които електрическото захранване и отоплението, пречистването на водите, компостирането на отпадъци, съответно технологиите, които са вътре, да бъдат свързани с новите технологии, които не само пестят енергия и опазват околната среда, но и създават необходимите условия за позициониране на нашите обекти наравно с най-добрите такива в света.

- В оперативен порядък какво се очаква да се случи в най-скоро време?

- Въпросът за подновяване на лицензията на БТС от Министерството на младежта и спорта е приоритетен като задача на председателя доц. д-р Венци Росманов и той, заедно с Управителния съвет, е постигнал необходимото за неговото решаване в рамките на няколко седмици. Освен това предстои избор на изпълнителен секретар на БТС, който да поеме постоянната оперативна работа на Съюза; предвижда се нова управленска структура, която да може да управлява организацията по начин, по който е сегашното виждане на Управителния съвет, на председателя и на временно изпълняващия длъжността изпълнителен секретар, както и намиране на финансиране, така че всички тези идеи да получат своята реализация.

- Проблемът със застаряването на членската маса на БТС и отлива на членове и присъствието на мъртви души в списъците на туристическите дружества вече е много тревожен...

- Практически това, което

е станало с туристическите дружества след промените, е една пререгистрация по Закона за юридическите лица с нестопанска цел, така че да може по някакъв начин да се отговори на законовото изискване някой да управлява съществуващата база на БТС. Но се е получило голямо изкривяване в годините и сега действително част от тези туристически дружества са мъртви, а в друга част има голям процент недействителни членове или хора, вписани само и само да просъществуват туристическото дружество като регистрация с някакъв минимален членски внос. Тоест, загубен е кооперативният принцип. Ако ние се върнем към него обаче чрез Закона за кооперациите, ще видим, че там могат да участват всички - и млади и възрастни, включително и лица, ненавършили пълнолетие със съгласие на родителя или настойника. Предвиждаме в тези кооперативни клъстери да включим широка палитра от заинтересовани лица от детски градини, училища, университети и други институти до фирми и предприятия, които да могат да се възползват от спортно-туристическата дейност и да ползват изградената на кооперативен принцип база. Фактически сега ние наблюдаваме много организирани от туроператори училища по предизвикателства, „зелени училища“, отделни групи за екскурзионно летиране, които посещават наши обекти в планината. Но ако ги привържем към нея с лично участие, като им дадем форма на трудово и материално участие с апорт в тези кооперативни клъстери и те със собствените си ръце участват в доизграждането на съществуващата материална база и изграждането на нова, и съответно във вкарването на нови технологии, това ще бъде пътят за по-нататъшното развитие на БТС.

Нещо повече, отворени сме за преговори с основните телекомуникационни компании, тъй като освен всичко искаме да имаме интелигентни указателни табели с GPS-координати, съответно възможности за SMS номер, така, както са „синята“ и „зелената“ зона в София, чрез които да се подпомага развитието на съществуващата инфраструктура. Да има осигурено автономно захранване и SOS бутон за връзка, за да бъде осигурено точно позициониране с определени координати на лицата, които се движат по тези пътеки, така че при необходимост от планинско спасяване да сме доста по-ефективни.

- Мнозина от членовете на БТС настояват за публичност и прозрачност в работата на Управителния съвет...

- Това е основен инструмент за работа на всяка една обществена организация. Като казвам, че има недостиг на авторитет на

СЪОБЩЕНИЕ

Българският туристически съюз (БТС), на основание Решение на УС от 21.02.2020 г. и заповед № РД-2020 г. на изпълнителния секретар на БТС, обявява конкурс за заемане на 1 (една) щатна бройка за длъжността

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН СЕКРЕТАР

на Българския туристически съюз с месторабота в град София. Минималните изисквания за заемане на длъжността са:

- образование – **висше**;
- степен на образование – **магистър**;
- професионален опит – **5 години**.

Допълнителни умения и квалификации, носещи предимство на кандидатите:

- владеене на английски език;
- компютърна грамотност;
- инициативност, оперативност, комуникативност, способност за управление на промените в администрацията;

- умение за работа в екип;
- познаване на нормативната уредба;
- умения да организира собствената си работа и тази на подчинените си;
- лоялност и коректност при изпълнение на възложените задачи.

Предпочитана професионална област, в която е придобито образование: икономика, управление, туризъм, спорт.

Начинът на провеждане на конкурса е защита на концепция за стратегическо управление на тема: „**Концепция за развитие на БТС**” и **интервю**.

Кандидатите за участие в конкурса следва да подадат:

- заявление;
- европейски CV формат;
- мотивационно писмо;
- копие от диплома за висше образование;
- копия от документи за придобита допълнителна квалификация, в случай че има такава;
- копия от документите, удостоверяващи продължителността на професионалния (професионалният опит се удостоверява с копия от трудова книжка и/или служебна книжка, и/или осигурителна книжка, и/или официален документ на български език, доказващ извършване на дейност в чужбина);
- писма за препоръка;
- копия от други документи по преценка на кандидата.

Място и срок за подаване на документите за участие: Подаването на заявления и приложенията към него се извършва лично от кандидатите или чрез пълномощник, снабден с писмено пълномощно с нотариална заверка на подписа съгласно чл. 18, ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс, в двудесядневен срок от публикуването на обявлението за конкурса или до **17 часа на 31.03.2020 г., вкл.** в БТС: гр. София 1000, бул. „В. Левски” № 75, ет. 5, ст. 515 от 9.00 ч. до 17.00 ч. в сградата на Министерството на младежта и спорта.

Кратко описание на длъжността: Съгласно утвърдена длъжностна характеристика за длъжността **Изпълнителен секретар на БТС** – организира, координира и контролира дейността на служителите в БТС, разпределянето на работата в Съюза, както и качествено и в срок изпълнение на поставените задачи; разработва анализ на информационната и комуникационната инфраструктура, извършва оценка на риска и изготвя план за управление на риска; организира и контролира внедряването и функционирането на всички информационни системи на Съюза; осигурява защитата на информационните технологии на Съюза и гр.

Размерът на основната заплата за конкурсната длъжност е от 2150 до 3200 лв., като индивидуалният размер ще бъде определен при назначаването с решение на УС на БТС. Списъците на **допуснатите и недопуснатите кандидати и други съобщения във връзка с конкурса ще се публикуват на електронната страница на Съюза.** <https://www.btsbg.org/>

Обявлението за конкурса е публикувано в органа на БТС вестник „Ехо”, в специализирания сайт [Jobs.bg](https://www.btsbg.org/), както и на интернет страницата на БТС.

Обявлението за конкурса е публикувано в органа на БТС вестник „Ехо”, в специализирания сайт [Jobs.bg](https://www.btsbg.org/), както и на интернет страницата на БТС.

ПОКАНА

Управителният съвет на ТД „Момини дъвори” – гр. Гоце Делчев, на основание чл. 26, ал. 1 от ЗЮЛНЦ и чл. 22, т. 1 от Устава на сдружението, кани всички членове на сдружението на редовно Общо събрание, което ще се проведе на 24.04.2020 г. от 17.30 часа в залата на читалище „Просвета”, гр. Гоце Делчев, при следния Дневен ред:

1. Отчетен доклад за дейността на сдружението за 2019 г.
2. Финансов отчет за 2019 г.
3. Доклад на Контролната комисия за 2019 г.
4. Приемане на бюджета за 2020 г.
5. Разискване и гласуване по точки 1, 2, 3 и 4.
6. Приемане на програма на клубовете за 2020 г.

УС на ТД „Момини дъвори”, гр. Гоце Делчев

ПОКАНА

ТД „Калабак”, град Петрич, ще проведе Общо събрание на дружеството. Събранието ще се проведе на 10 април 2020 г. от 18:30 часа в залата на Общинска администрация, град Петрич, при следния Дневен ред:

1. Отчет на дейността на дружеството за изминалата 2019 година.
2. Гласуване на бюджет.
3. Допълване и избор на членове на УС на дружеството.
4. Избор на делегат за ОС на БТС.
5. Разни.

Вестник „Ехо” обявява КОНКУРС

за най-интересна снимка на туристическа тематика, свързана със 125 години организиран туризъм в България

Тази година Българският туристически съюз ще отбележи 125 години от създаването на организираното туристическо движение. По повод годишнината приканваме читателите на вестник „Ехо” да се включат в конкурса за най-интересна снимка, свързана с туризма, която документира различни моменти от туристическото движение и има своя уникален принос към събирането на факти и илюстративен материал за историята на БТС. Желаетелите да участват в конкурса задължително трябва да подготвят малък текст, свързан със снимката, която ще бъде публикувана в новата рубрика „Нашата памет”.

Българският туристически съюз, това е, че недостатъчно добре обществото и особено туристическите дружества и хората, които са отдали живота си на туризма, са информирани какво точно прави Управителният съвет. От тази гледна точка имаме два проблема. Единият е, че ние все още сме аналогова организация. Вестник „Ехо”, по начина, по който се издава на хартия, е една отживелица. Трябва да качим информацията на съюзното издание на електронен носител в публичното пространство и той да се отвори широко към проблематиката, която е свързана с визията и мисията на БТС. Необходимо е също така да поддържаме

нашата Facebook страница и в нея да имаме всекидневна информация за това, какво се случва в БТС. По същия начин трябва да се позиционираме и в другите две много популярни социални мрежи - Twitter и Instagram.

- Какво е вашето послание към читателите на вестник „Ехо” и членовете на БТС?

- Първо, искам да ги поздравя за това, че са верни на съюзното издание, което означава, че обичат българския туризъм в една част, която е свързана повече с планината и спортно-туристическата дейност, с която аз не съм се занимавал активно в моята практика, независимо че една от моите моно-

графии като доцент е посветена на управлението на екосистемните услуги за сигурност в туризма. Развивал съм туроператорска и турагентска дейност по отношение на външните пазари. Бил съм главен изпълнителен директор на една от най-големите туроператорски фирми с близо 24 чартърни полета, които в един ден са кацали на територията на страната от 18 европейски летища и както си личи от CV-то, управлявал съм фирми в много страни по света. В последните години съм председател на Съвета на директорите на един от най-големите балнео- и спа комплекси в България – гранд-хотел „Поморие”. Имам опит и по

отношение на хотелиерската, ресторантьорската и спа дейностите, но сега с интерес навлизам в дебрите на Българския туристически съюз и се връщам много години назад, за да видя една структура, която има огромен заряд за развитие, и смятам, че с общи усилия можем да подобрим значително сега съществуващата ситуация. От друга страна, очаквам да работим активно с Министерството на туризма и с Министерството на младежта и спорта. Вече имахме среща с министър Красен Кралев и с министър Николина Ангелкова по отношение на това, какви са нашите идеи за развитие на БТС. Предстоят срещи и със

социалния министър г-жа Деница Сачева, тъй като очакваме да емитираме ваучери за почивка по реда на Наредба № 7 на Министерството на финансите и Министерството на социалната политика, които да бъдат издавани от работодателите, така че техните работници да се възползват от спортно-туристическата дейност, с което да се увеличи заетостта на туристическите хижи и съответно да се подобрят спортно-туристическите дейности чрез инвестиции, които да бъдат направени в суперструктурата на БТС.

Интервюто взе
Емилия Матеина

Въведение

125-годишнината на организирания туризъм в България е изключително събитие за Сдружение „Български туристически съюз“. През 2020 година се навършват 125 години от оригиналната Покана на Алеко Константинов, публикувана във вестник „Знаме“, в която той приканва всички, които желаят, да се изкачат на Черни връх на 27 август 1895 г. Така се поставя началото на организирания туризъм. И днес след толкова десетилетия крилатият девиз „Опознай Родината, за да я обикнеш“, фокусиран в цялостната дейност на БТС, става все по-актуален.

Още в първите години на своето съществуване БТС получава широка общественост и държавна подкрепа, която намира съвременен израз в Закона за физическото възпитание и спорта.

Цел и задачи

Основната задача на настоящата Програма е да предложи комплекс от дейности, с които по подобаващ начин да бъде отбелязана бележитата за туристическото движение в България годишнина. Целта е да се отплати необходимата почит и уважение на първооснователите на организираното туристическо движение у нас – Алеко Константинов и Иван Вазов, чиято 170-годишнина от рождението ще отбележим през тази година, както и да се популяризира многостранната дейност

на Българския туристически съюз като техен наследник и последовател и да се засили обществеността и интересът към туризма и туристическите практики в обществото.

Средства за реализация на Програмата

Изграждане на Организационен комитет в състав: Проф. Огнян Герджиков – член на УС, доц. д-р Румен Драганов – член на УС, представители на държавната и местната власт от Министерството на младежта и спорта, Министерството на туризма, Министерството на културата, Министерството на образованието и науката, Министерството на околната среда и водите, Министерството на земеделието, горите и храните и Община София; представители на средствата за масова информация, сред които БНР и БНТ.

Инициативи и прояви за отбелязване на годишнината

- На национално ниво

1. Издаване на Сборник с текстове за историята на БТС.
2. Тържествено събрание-концерт и връчване на юбилейни награди на БТС – ноември 2020 г.
3. Провеждане на международна среща с участие на Европейската асоциация за пешеходен туризъм и Балканския планинарски съюз на

тема „125 години организиран туризъм в България и новите предизвикателства пред Българския туристически съюз“.

4. Публикуване на текстове, свързани с развитието на туризма в България във вестник „Ехо“ и обявяване на конкурс за най-добра туристическа снимка, свързана с БТС.

Изработване на представителни фотоси за БТС (на моменти от национални прояви от Календарния план на БТС, на хижи и обекти от Националното движение „Опознай България – 100 НТО“, както и актуализиране на мултимедията на движението. С тези фотоси да се организира изложба по време на тържествен концерта.

5. Изработване на Поздравителни адреси, грамоти и плакети.

6. Дигитализиране на документалния фонд на БТС.

7. Засаждане на юбилейна Алекова гора в Природен парк „Витоша“ със 125 дръвчета – март-април 2020 г.

8. Организиране на туристически походи из Рила и други планини, свързани с пътеписите на Иван Вазов по график, разработен от туристическите дружества и обхващащ цялата юбилейна година.

9. Провеждане на Детски туристически празник в Южния парк в партньорство със Столичната община и Фондация „София – европейска столица на спорта“ - октомври 2020 г.

10. Приобщаване на българските общности от „близката“ чужбина за участие в

прояви на БТС на национално ниво и покана за включване на техни деца в Националния преглед на туристическите умения и сръчности за ученици на язовир „Копринка“ – юли 2020 г.

11. Национален туристически събор на Черни връх – последната неделя на август 2020 г.

- На регионално и местно ниво

1. Провеждане на юбилейни дни в туристическите дружества.

2. Провеждане на спортно-туристически празници от туристическите дружества.

3. Организиране и провеждане на походи, излети, екскурзии, свързани с основатели и дейци на туризма и с местни празници и събори.

4. Освежаване и почистване на паметници и паметни плочи на Алеко Константинов и Иван Вазов.

5. Възпоменателни тържества пред паметници на Алеко Константинов в подходящи за това възпоменателни дни.

6. Полагане на нова туристическа маркировка и освежаване на старата, почистване на туристически пътеки.

Рекламно-информационна дейност

1. Изработване на рекламнo-информационни материали: плакети, папки, сувенири с логото на БТС, рекламни шапки и тениски с надпис „125 години БТС“, юбилейно знаме на подвижни флаери, както и

националния флаг, валидиране на юбилейна марка.

2. Информационна кампания за популяризиране на 125-годишнината на БТС.

3. Каналите, чрез които ще бъде направено популяризирането, са: телевизии, радиа, печатни и електронни издания, социални мрежи.

- Дейности, свързани с популяризацията:

- Осигуряване на медийна подкрепа от БНТ и БНР.

- Пресконференции – юли и ноември 2020 г.

- Изпращане на прессъобщения за всички национални прояви на БТС до медиите.

- Изработване на банери.

- Изработване на клип.

Финансиране

Изпълнението на Националната програма ще бъде реализирано чрез:

- дарителска кампания;

- целево финансиране от държавни и общински структури;

- финансиране от туристически дружества и физически лица;

- реализиране на проекти с различни донори (GP Group и др.);

- продажба на рекламни материали, посветени на годишнината.

Настоящата Програма, приета от Управителния съвет на БТС, е отворена и може да бъде допълвана с нови инициативи, прояви и дейности на туристическите дружества, членове на БТС.

Кюстендилски туристи гониха зимата

Туристи от ТД „Осогово“, гр. Кюстендил, се включиха в националния традиционен туристически празник „Свети Атанас“.

Първия ден всички туристи посетиха Етрополския манастир „Света Троица“ и водопада „Варовитец“. Любезните домакини от Етрополе ни почерпиха с вкусни гозби. Вечерта в хотел „Еверест“ изяви етрополци направиха възстановка на тракийския празник.

„По уникален начин като ритуал и обредност се спазва традицията. Втория ден изкачихме връх Свети Атанас. Запалихме големи огньовете и направихме шишове с месо, на върха на които се поставя глава лук. Така те приличат на жезълите на древните траки. Грейната ракия и виното са неизменна част от празненството. Накрая всички под звуците на духовата музика се хванахме на голямото хоро. После заедно потеглихме към центъра на града, където посрещачите очакват благата вест, че зимата е прогонена и пролетта стои на прага“ - разказа Силвия Михова, секретар на туристическото дружество.

С Атанасовден завършва зимният цикъл от обичаи в народния календар. Според поверието свети Атанас, облечен в бяла риза и възседнал своя бял кон, се изкачва на най-високата планина

на и се провиква: „Иди си, зимо, ела, лято!“ Част от ритуала е поставянето на венци от бръшлян върху главите и закичването с бели „пелешки“, т.е. кокичетата. Тези растения са символи на пролетта и се смятат за свещени. Момък, преименен като бог Сабазий, застава начело на шествието, когато се поема обратният път към селището. Всички държат в ръцете си жезъли. Долю по най-тържествен начин ги посрещат тези, които са останали по домовете си, а веселието продължава до късно през нощта. Тази традиция продължава през вековете, като през римско време се изпълнява в чест на Бакхус – идентичния със Сабазий и Дионисий,

бог на виното.

Голямото гостоприемство и чудесната природа ни кара да се върнем отново по тези красиви места. Специална благодарност на Катя Дочева

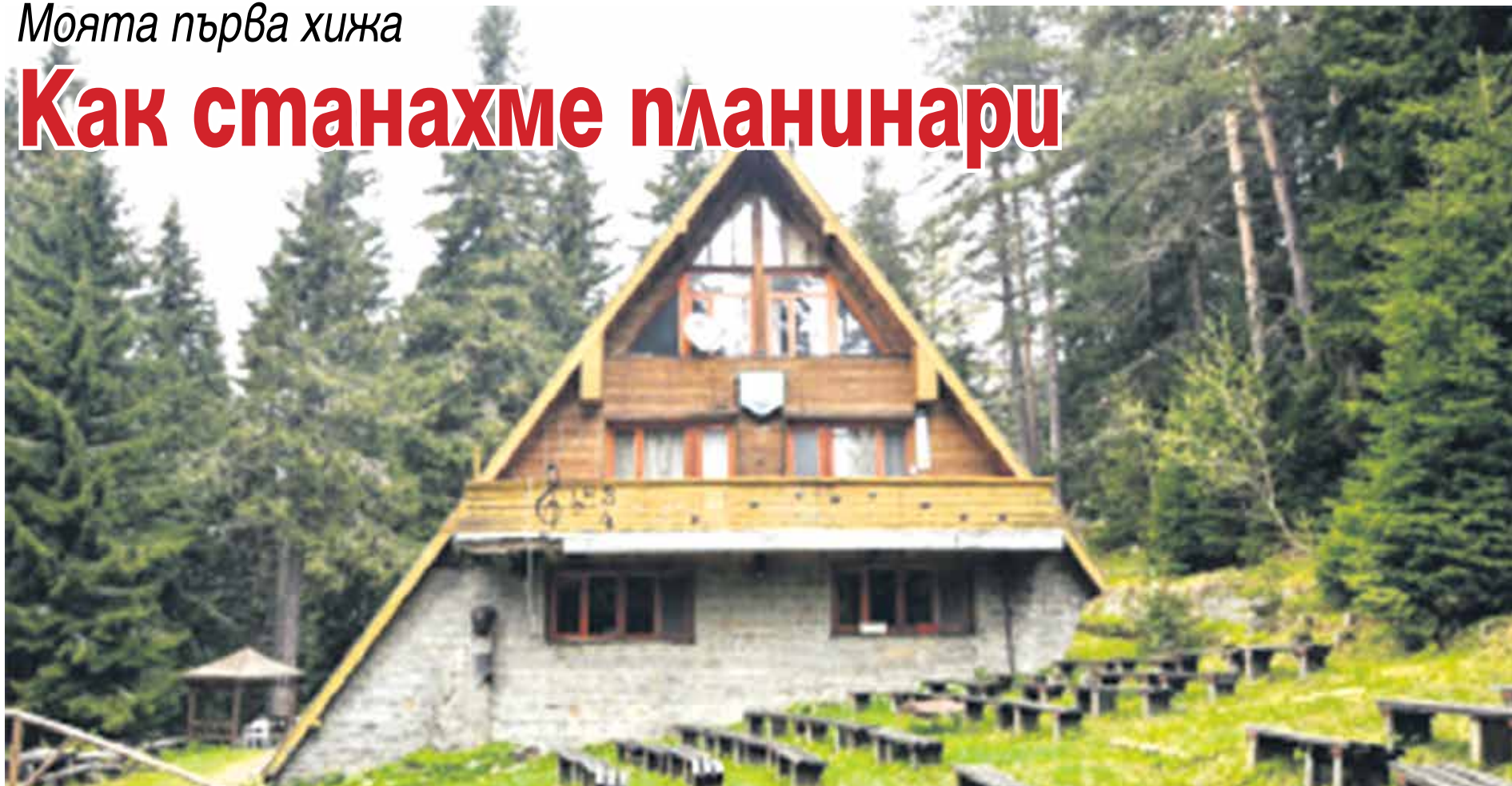
и всички участници в организацията на празника.

Силвия Михова, секретар на ТД „Осогово“, гр. Кюстендил

По повод 125-годишнината от основаването на организираното туристическо движение в България редакцията на вестник „Ехо“ започва нова рубрика, в която приканва читателите да разкажат за своя първи преход в планината, за посещението си в първата хижа и за първите си преживявания, провокирани от досега с природата, които са предопределили отношението им към практикуването на туризъм и превръщането му в стил на живот.

Моята първа хижа

Как станахме планинари

През лятото на 1996 година научихме от медиите за празника, който ежегодно се провежда на Витоша в последната неделя на август. Той се организира от БТС във връзка с основаването на туристическото движение в България като годишнина от знаменитото първо изкачване на Черни връх. Известният писател, общественик и страстен почитател на българската природа Алеко Константинов публикува на 22 август 1895 г. „Покана към всички любители на българската природа, навършили двадесет години, да започват в неделя – 27 август, на Черни връх на Витоша, гдето точно в 12 часа ще се открие заседание за съставяне един клуб на българските туристи“. Още в събота – 26 август, към Витоша се отправят ентузиастични, откликнали на тази покана. Някои нощуват край Драгалевския манастир, а на сутринта, още по тъмно, започват нелекото изкачване на витошкия първенец. „Картичката, която представляваше Витоша в събота през нощта – пише Алеко, – беше така величествена, щото аз се отказвам даже опит да направя за описанието ѝ.“ На Черни връх се събира ентузиастично множество от хора, приема се предложението за учредяване на туристически клуб, съставя се списък на участващите и протокол. За председател на клуба е

избран Иван Вазов, а Алеко Константинов – за секретар. Радостно учуден от интереса към идеята, Алеко създава малко по-късно пътеписа си „Невероятно, но факт – 300 души на Черни връх“. Така на 27 август 1895 година се поставя началото на организирания туризъм в България.

Всяка година честването на това събитие започва с възпоменателно изкачване на Черни връх от хижа „Алеко“, следва приветствено слово на председателя на БТС. На хижа „Планинарска песен“ има концерт на хор „Планинарска песен“, често с любими песни по желание на публиката.

Ние решихме да отидем до Златните мостове, да се поразходим и в определения час да присъстваме на концерта. По това време все още имаше автобуси, които тръгваха от автогара Овча купел. И така, щастливи и ентузиастични, аз и съпругът ми тръгнахме по пътеките над Златните мостове, стигнахме до хижа „Кумата“ (1725 м), разходихме се малко над нея и след това се върнахме до „Планинарска песен“ (1690 м). Там вече имаше доста хора, пейките пред хижата бяха почти запълнени. Концертът бе много вълнуващ, ние за първи път слушахме планинарски песни, изпълнени от елитен хор, и то в планината, сред елите и боровете... Диригент беше незабравимият маестро Филип Аврамов.

Публиката бе възторжена, пееше заедно с хора, празникът беше чудесен и хората се чувстваха близки, защото споделяха любовта си към планината и песните, които я възпяват.

Витоша, хижа „Планинарска песен“

След концерта решихме да слезем до Златните мостове по друга пътека, различна от изкачването. Тя се оказа малко по-дълга и в късния следобед бяхме на спирката на Златните мостове. Там имаше огромно множество от хора, чакащи автобус. Обаче автобус така и не дойде. Сигурно сме чакали около час, докато това стана напълно ясно. И тогава започнахме да се чудим как и откъде да слезем. Слушахме какво си говорят хората – някои казваха, че е най-добре да се слезе към Владая, а други – към Княжево. Ние не познавахме пътеките, до този момент бяхме се качвали до Златните мостове само два пъти – веднъж с лифта, който не работеше отдавна, и в този ден с автобус. Доверихме се на две жени, които освен всичко друго бяха набрали по една кофа малини, и тръгнахме с тях към Княжево. Сега знаем, че сме избрали по-дългия път, но поне не е така стръмно, както на места по владайската пътека. Имаше някаква романтика в това неочаквано за нас слизане. Не след дълго започна да притъмнява, в гората това се чувстваше още повече, жените вървяха бодро, а ние се стремяхме да не изоставаме. Към местността Карпузов валог слънцето вече напълно беше залязло. Виждахме от време на време светлините от кулата на Копитото, които сякаш ми действаха успокояващо, а под нас градът блестеше като диамант. Но най-хубавото беше, че имаше почти пълна луна, чието сияние ни позволяваше да следваме пътеката без особено затруднение. Последните минути до спирката на трамвая извървях с голямо усилие, благодарихме на нашите водачки и някак се прибрахме, вероятно с един от последните автобуси.

Тези преживявания сякаш отключиха нещо в мен – планината ме очарова с красотата и величието си; с простора, потоците, зелените поляни; с неповторимия си аромат на смола и билки. А слизането из притихналите тъмни гори, по пътека, огряна от

лунна светлина, си остава едно от най-запомнящите се наши планински приключения.

В месеците след това започнахме да излизаме по-често сред природата. През почивните дни отивахме в близката до нас Баня и Пътеката на здравето. Разбира се, че започнахме да гледаме и по-надалече – първо към Витоша и леснодостъпните места, като Драгалевския манастир, Бояна, Симеоново, после и по-високо – Боянския водопад, хижите „Момина скала“, „Камен дел“, „Алеко“, Черни връх... Започнах да се интересувам от планини, ходех на срещи в Дома на туриста и алпиниста, където имаше лекции на различни теми, илюстрирани с диапозитиви, прожектираха се филми. Там се запознах с планинари от различни туристически дружества и скоро се присъединих към ТД „Алеко Константинов“. Тяхната програма за излети беше доста разнообразна, хората се оказаха много приятни, голяма част от тях пенсионери, но много енергични и интелигентни. Повечето от тях продължават да ходят на излети, въпреки че всички вече са около и над 80-годишни – доказателство, че планината дарява здраве, оптимизъм и приятели!

Започнах да търся справочници за нашите планини – най-вече за Пирин и Рила. Мечтаех да изкачим върховете им, да се насладим на преходи по пътеките им, да се огледаме в езерата им... За мен беше огромно удоволствие да разглеждам туристически карти, да съставям маршрути и чаках с нетърпение да осъществим така желаните срещи с планината. Вече сме опознали Пирин и Рила, част от Родопите и Стара планина, но продължаваме да откриваме нови маршрути из необятните им пространства.

Ето така, благодарение на празника на туризма, станахме планинари и това направи живота ни по-интересен, цветен, изпълнен с очакване и мечти за още приключения, които с радост осъществявахме през годините. А „Планинарска песен“ се оказа първата хижа, от която имаме прекрасни спомени и в сърцата ни тя винаги ще има специално място. Това е и причината често да я посещаваме и досега, 23 години по-късно...

Жана Манолчева

Иво Василев и Мариела Дончева - Василева от София са събрали 100 печата и 100 марки от Националното движение „Опознай България - 100 НТО“. Те посещават обектите от 2013 г., първият е Рилският манастир. Впечатлени са от Велико Търново и Крушовицките водопади.

Туристическа зима 2020 с ТД „Стратеш“

И в меката зима ТД „Стратеш“ - гр. Ловеч, осъществи редица прояви в Средна Стара планина, даряващи радост от снежните походи и зимните спортове.

На 11-12 януари 2020 г. бе първият зимен поход: гр. Априлци - хижа „Тъжа“ - връх Марагидик и обратно с 27 участници. Четири часа нагоре, стъпка по стъпка в снега сред утешителна бяла тишина до хижата и оттам още 2 часа до връх Марагидик (1889 м), кръстен, според легендата, на княгиня Тамара - сестра на цар Иван Шишман. Обречена за харема на султан Мурад, на път за Одрин тя минала по тези места. Княгинята пожелала да погледне родината си от този връх, изкачила се на него и от мъка по поробеното отечество от очите ѝ потекли бистри създи. Те дали живот на река Тъжа и на името на върха и прохода източно от него - Марагидик - красивата Мара. Часове наред се любувахме на неописуеми гледки от белите върхове към легените цветове в небето!

Последва поход на 1-2 февруари за традиционния карнавал на нашата хижа „Дер-

менка“. По същото време стартира, за 8-ма поредна година, детският ски лагер за начинаещи и напреднали

по време на междусрочната ваканция на учениците от 31 януари до 6 февруари в курортен комплекс „Беклемето“,

Средна Стара планина, с 19 участници в Почивната база на Института по планинско животновъдство и земеделие, гр. Троян, в близост до пистите.

Осигурени бяха ски, обувки и щетки от гардероба на комплекса. Подготовката на начинаещите млади скиори се водеше вечно, енергично и апостолски от председателя на ТД „Стратеш“ и на отряда на Планинската спасителна служба в Ловеч Светослав Генков. Напредналите бяха тренирани от опитната и всеотдайна Габриела Станкова. Настроението в лагера беше приятелско, духът - висок. Скиорите прекарваха по 6-7 часа ежедневно на пистите в непрекъснати упражнения и усъвършенстване на уменията. Тренировките започваха в 9 часа сутринта при всякакви метеорологични условия - слънце, вятър, гъста мъгла. Прекъсваха за топъл обяд и кратка почивка и продължаваха от 13.30 следобед до края на работното време на влековете. Вечер край камината се провеждаха кратки теоретични занятия, разбор на деня, пишеха се вечните училищни домашни, зададени

за ваканцията, и оставаше време за игри на шах, табла, редене на кубчета „Рубик“, брейнсторм бокс.

Часовете на пистите в чистия въздух сред красивата природа, физическите усилия, добрият дневен режим с топла храна, пресни плодове и планински чай, щедро предоставяни от домакините Слави и Дочка, достатъчният сън създадоха чудесна ски ваканция. Лагерът приключи успешно за всички с изпит-викторина и раздаване на дипломи за индивидуално постигнато ниво на умения в карането на ски.

Последна за февруари проява бе походът до хижа „Васильов“ с изкачване на едноименния връх на 22-23 февруари, в която взеха участие 19 туристи. Сред вятър, мъгла, сняг и смях те изкачиха връх Васильов (1490 м - най-високият в Предбалкана).

До края на сезона предстои Годишното отчетно събрание на ТД „Стратеш“ на 17 март, поход до хижа „Амбарица“ на 21 и 22 март и „Зелена неделя“ на 29 март в Карстов район Реселец и Луковит.

Текст и снимка:
г-р Дарина Петрова

Ехо от Югозапада

За сетен път пролетта пристъпва с бавни крачки. Изобилие от сняг, дъжд, вятър и слънце. А Югът си казва думата. Наред със затоплящото се време се редуват и пролетни празници. Район, надарен от Бога не само с красиви планини, но и с лозови насаждения, прочути вина, носещи славата на България извън пределите ѝ.

Време, в което членовете на ТД „Айгидик“ - Благоевград, с председател Тодорка Кокарешкова, притягат раниците, загаряват за предстоящите събития. Очак-

вани преходи, изкачвания до върхове, срещи с приятели от всички дружества в страната.

Тези мъжки момичета ветерани, обичащи планините и природата, придружавани от малко кавалери, умеят и да се веселят, и да зачитат традициите. Не пропускат нито Празника на лозарите, нито Празника на влюбените - Свети Валентин. За който пътят пристъпващите бяха развълнувани от песните и игрите македонски хора, от виното. За прекрасното настроение помогна наши-

ят приятел Иван Баничарски. Толкова взаимна любов се разгаде в този ден. Дано в живота ни има още такива преживявания, пожелаха си всички.

Поздрави до всички вас, мили приятели, туристи от цялата страна. Предаваме ви с много любов нашата емоция. Приемете я и до нови срещи.

Текст:
Снежанка Филчева
Снимка:
Виолета Дюлгерови

Ден на лозаря, любовта и виното, съчетани в едно. Туристите ветерани от ТД „Приста“ - гр. Русе, уважиха празника с много смях и веселие

Поход „По последните свободни стъпки на Левски“

От десетилетия на 19 февруари, в памет на Левски, ТД „Стратеш“ – гр. Ловеч, провежда поход по последните свободни стъпки на Апостола, извървени от него и спътника му Никола Цвятков до Къринското ханче в мразовития ден на 26 декември 1872 г. Походът е отворен за всички граждани и се подпомага логистично от Община Ловеч.

Участниците тази година бяха туристи от всички възрасти, граждани, гости от туристическо дружество „Росица“, гр. Павликени, ученици от Езикова гимназия - Ловеч, общо 66 души. По традиционния маршрут Вароша - паметника на Левски - Римския път - Пази мост - Къринското ханче бяха проведени четири кратки беседи от председателя на ТД „Стратеш“ Светослав Генков и г-р Дарина Петрова на исторически и патриотични теми, свързани със събитията, довели до залавянето и гибелта на Васил Левски. Времето беше

топло и тихо. Колоната се движеше в притихнала почит. Минзухари грееха като свещи по поляните.

Пред вратите на ханчето гостоприемните домакини традиционно сгряваха всички с чаша ароматен билков чай. Големият двор на Къринското ханче беше пълен с хора, млади и стари - стотици! Вееха се зелени знамена и националният флаг. Тържествено звучаха бунтовническите песни на българите, изпълнявани от Общинския духов оркестър на Ловеч. Деца, възпитаници на ОУ „Васил Левски“, Ловеч, рецитираха стихове за Апостола. Венци, цветя, кокичета обсипваха паметника на Левски. През стаите на Къринското ханче, обявено за един от 100-те национални туристически обекта, течеше река от хора, дошли да отдадат почит на Апостола и да засвидетелстват обичта си.

Текст и снимка:
г-р Дарина Петрова

На Трънския Матерхорн

Това е Краището – малко познато късче от България, но пълно с изненади!

По покана на нашите приятели от трънското дружество ние, туристите от ТД „Осогово“, гр. Кюстендил, се запътихме по острите върхове на Гребен планина.

Изненадата ни беше голяма. Освен нас имаше още около 500 участници, чакайки на мегдана в село Трънска Баня. Село Баня гъмжи от минерални извори. В западния край на селото минахме само да погледнем разделената според Ньойския мирен договор на две къща. Едната

половина е била в България, а другата - в Сърбия. Къщата вече е реставрирана. Мястото е обозначено с гранитна пирамида, която е за граничен знак.

След приветствията от домакините се насочихме към водопад Връбча, където беше първата ни фотосесия. Маршрутът е зареждащ. Вече е много добре маркиран от туристите от трънското дружество. Много е панорамен и през цялото време от двете страни има невероятни гледки. Преходът не е лек, денувелацията е около шестстотин метра. Накъдето и да се

обърнеш, има възможност да се насладиш на ширналите се обширни пасища, планини и планини...

Врабченският водопад, това е място, което си струва да се посети. Вълшебно място, към което винаги нещо те ни тегли. Трудно се разделяхме с него. Обръщаш се назад и пак ахваш.

След кратка почивка, лека закуска и фотопauза при една къща за гости се отправихме към панорамната скала Станков камък (1050 м). Картините, които се разкриваха пред нас, приближавайки се към него, подбуждаха в нас же-

ланието за снимки... снимки и пак снимки. Въпреки мрачното време тук може да се събере богата палитра от цветове, усещания и емоции. Но изненадите ни не свършваха. Очаквахме ни връх Драговски камък (1118 м), или както е по-известен като Трънския Матерхорн, наречен така заради пирамидалната му форма. Не, той не впечатлява с надморска височина. Интересен е с 360-градусовата гледка, която предлага. Всичките ни усилия към върха си заслужаваха, защото отвсякъде е обграден с красиви и безкрайни пейзажи. Оставихме планината, за-

редени с енергия и емоции, и се отправихме към паркинга, където ни чакаше автобусът. Ако имате път натам, непременно го посетете. Освен страхотна почивка, там може да се насладите и на много красиви места, които да посетите. Като за един ден разходка хич не е зле, нали!

Благодарим сърдечно на туристите от трънското дружество за добрата организация, прекрасна маркировка и многото щастливи мигове, които ни подариха.

Силвия Михова, секретар на ТД „Осогово“, гр. Кюстендил

Януарска разходка

Един необичайно топъл януарски ден, ясен и слънчев, като че ли сме в началото на пролетта, а не в средата на зимата. Но за нас това е хубав ден, през който можеш да избягаш от ежедневието и да „хванеш гората“. Група от 35 човека, членове на ТД „Патлейна“, гр. Велики Преслав, организирана от председателя на дружеството Тодор Серафимов, се отправя към една дестинация по Добринското и Рояжкото плато. Някога тези земи са били наричани Петрови земи - земи на цар Петър. И ние днес, неговите потомци, тръгваме по дирите на един друг свят, по пътеките на монасите от Средновековието, дали обет на Бог и отrekli се от светския живот.

Първата ни спирка е в провадийското село Манастир. Оставяме колите на мездана на вече почти обезлюденото село. Любезни домакини са ТД „Орлово скали“, гр. Провадия - Петър Маджаров и неговата съпруга с пре-

красните им две слънчеви момиченца, които ни съпровождат по маршрута към скалния манастир „Четиридесетте одаи“ и „Кара пещера“. Излизаме от село Манастир, пресичаме малка рекичка, вървим по леко стръмен коларски път. Природата е прекрасна, спокойствие, чист въздух. Продължава около час плавно изкачване. В най-стръмната част се влиза в обрасла горичка и се озоваваш на морския бряг. Някога, преди хиляди или пък милиони години, това място наистина е било бряг на море. Но днес споменът е запазен в релефа на скалите, брулени от морските вълни и образували пещерата, наречена от местните хора поради тъмния си цвят „Кара пещера“. Вглеждайки се в скалите, се забелязват и вкаменени мигени черупки. По пътеката вляво от пещерата, на 500 м, се стига и до крайната ни цел - манастирският комплекс „Четиридесет одаи“. Някога изкопаните дупки от монасите са били 40 на брой, но ние

открихме няколко, днес все още има живот в тях - ята от прилепи, които зимуват през този период. След като видяхме манастира, се отправихме на заслужена обедна почивка в съседното на село Манастир село Добриня, в центъра на селото има огромна площадка с маси и сцена, където ежегодно се провежда фолклорен фестивал „Селото на орехите пее“.

След кратката почивка се отправихме към църквата „Св. Теодор“. Разбираме, че в селото има два църковни храма, един действащ - „Свето Рождество Богородично“, който архитектурно наподобява църквата „Св. Теодор“. Но ние се отправяме към „Св. Теодор“, тя се намира в западния край на село Добриня. Разбираме, че в края XVI и в началото на XVII век там е имало доста голяма дубровнишка колония от българи - преселници от Епир. Предполага се, че църквата „Свети Теодор“ е построена именно от дубровнишките търговци някъде по това време. Храмът е разположен в средата на малък двор, като е полукопан в земята. Прави впечатление, че е като някакъв тунел. Църквата има два входа - на западната и на южната стена. Някога цялата ѝ вътрешност вероятно е била изписана със стенописи. Днес от тях няма и спомен. Храмът е частично реставриран преди няколко години. Поставен е нов покрив с керемиди. При разкопки във вътрешността на църквата са открити много кости, което навежда археолозите на мисълта, че е имало масово клане. Разбираме също, че през времето на комунизма е използвана за склад. До църквата няма обозначителни табели и единственият начин е да питате местните жители как да стигнете до нея. Но си струва да видите тази стара църква, защото архитектурата ѝ не е характерна за този край.

Следващата ни отправна точка е село Рояк, община Дългопол, и следим телевизионната кула - тя се вижда отдалеко, зад нея някъде, казват, е Рояжкия скален манастир. С мощен реф на двигателите поемаме в посока на телевизионната кула или по-скоро стар ретранслатор. Оставяме колите в центъра на селото. Виждаме детска площадка с две млади майки и дечицата им. Питаме някъде е скалният манастир, а те ни гледат с изненада. После посочват нагоре, изкачваме един баир над селото, минаваме изоставени селскостопански дворове на село Рояк и хващаме направо покрай синора на две ниви. Вървим и се чудим какво правим тук в тая равнинна мест-

ност, въпреки че телевизионната кула остава в дола отдясно, назад, на изток, се вижда язовир „Цонево“, а на юг, като в приказка, девет нагънати планини и на десетата е царство-господарство. Слънцето вече е преминало средата на небето и е поело на запад, но все още е жарко за януари, лек ветрец появява. Деца гонят напред пред цялата група, сякаш те водят и знаят пътя към Рояжкия скален манастир. Вървим отново около час, докато стигнем преградена горичка напред нивите, обиколена с пластир, по който протича ток, за да не избягат говедата, които са на паша. Срецаме мъж и жена с децата им и питаме близо ли е манастирът, те показват с ръка вляво към една пътека и изведнъж от равното започваме да слизаме в един дол, обрасъл с храсти и гървета, които стърчат като забити колове. Добре че е януари, ако си тук през късна пролет или лятото, гледката няма да е същата и изведнъж дъхът ти спира, слизаш през стълби, издължани от глети на сръчни човешки ръце. Веднага погледът ми улавя едни странни ниши, изкопани в стените, които не са характерни за този край на България. Тук казват, че са погребални урни, не мога да кажа с точност, но прави впечатление, че са на ниско. Този манастирски комплекс обхваща голяма площ, хората, времето и скалите са изваяли причудливи форми, по скалите можеш да видиш човешки череп, извънземно или птица, въпрос на въображение. Скалите са с пясъчен цвят и лесни за обработване, местните доскоро са добивали плочи за строежи на близките села и са разрушили част от манастирските ниши. Някога, преди да е било манастир, има следи да е било тракийско светилище. Има голяма енергия тук, тайнственост и мистика. Чудя се как може да не е туристически обект и да е оставено така дълго. Можеш да има екоптека, но пък за сметка на това българският гений не е забравил това място - в една открита пещера си е направил гървена ограда, увита с найлон, която подслонява овчиците. Те, бедничките, не разбират от история и култура, но пък се зареждат с енергия и след паша дават прекрасно екомляко.

Членовете на ТД „Патлейна“ са в очакване на следващото вълшебно пътешествие до село Билка, община Руен, област Бургас, с преминаване на екомаршрута „Трите каи“.

Ваня Недева,
ТД „Патлейна“, гр. Велики Преслав

С пръчка в гората, не с таблет в ръката

Това е мотото на новата инициатива, иницирана от Клуба по пешеходен туризъм към ТД „Кайлъшка долина“ - гр. Плевен. Идеята е да се изведат децата сред природата и те да получат възможност за пълноценно общуване с нея, което ще бъде предпоставка за цялостното им физическо, психическо и интелектуално развитие.

Ще се организират съвместни пешеходни излети на деца, родители и учители, като за всяка група ще бъдат осигурени по двама планински водачи. Проверени и привлекателни маршрути, съобразени с възможностите на децата, ще предизвикат техния интерес, а включването в тези неепизодични туристически прояви ще има много ползи. Основните са по-добро здраве и физическа активност; създаване на трайни навици за практикуване на спортно-туристически дейности; общуване в неформална среда между деца, родители и учители и не на последно място, интересни преживявания и създаването на нови приятелства.

Зимен празник на туристите ветерани

Туристи ветерани от 13 клуба се събрахме на хижа „Васильов“ за символично изпращане на зимата. Ръководител на проявата беше Румен Узунов, организатор в ТД „А – 21“ – Троян, а водачи на походната колона – 84-годишният Пенко Пеевски и 35-годишната Силвия Доновска. Съвсем неслучайно проявата съвпадна и с най-тачения зимен празник от традиционния календар на българите – Трифон Зарезан.

Сборният пункт на многочислената ни група бе в гр. Троян, откъдето с два автобуса се придвижихме до местността Бозоя. Оттам походната колона от 42-ма туристи ветерани се отправихме по снежната пътека към хижа „Васильов“, кацнала на 1380 м н.в., в подножието на връх Васильов (1490 м н.в.). Денят бе мрачен, беше 14 ч. и нямаше никакви признаци за слънце. Напротив – спусна се гъста мъгла.

Бавно напредвахме нагоре. Пред погледите ни, от двете страни на пътеката, се очертаваха студентите силуети на дърветата и заскрежени храсти, както и нападките между тях сухи клони. Всяка гледка бе по своему красива, сякаш се намирахме в картинна галерия с окачени творби на зимни пейзажи, нарисувани от природата. Прехласнати от заобикалящата ни кристална красота, често краката ни пропадаха до коляно в неутъпкания сняг, щом кривнехме встрани от пътината.

По откритите участъци гледката бе още по-фантастична. На фона на заобикалящата ни снежна белота и захлупена от гъстата млечна мъгла, многоцветната ни върволица приличаше на дълга влакова композиция, виеща се бавно в един безкраен бял тунел. Пред очите ни бе непрогледно бяло. От навяванията едва се очертаваше пътят

при разклона за хижата. След час и половина изкачване гъстата мъгла бе разсечена от силния лай на хижарските кучета, а малко след това успяхме да съзрем и бледите очертания на хижа „Васильов“.

Усмивната, хижарката ни посреща на входа, широко отворила вратите към уютната трапезария. Последва бързо настаняване по стаите. И още по-бързо настаняване по масите. От раниците се изсипа рогът на кулнаторното и бърченото изобилие. Нямахме търпение да започне веселието и още преди 18 часа вдигнахме първата наздравяща. Ролята на подгаряваща група за купона се падна на импровизираната Комисия по етика, естетика и кодош (КЕЕК), създадена да придава шеговит характер на някои натрапващи се привички, на-

вици, постъпки и поведение, водещи до комични ситуации в туристическото ни братство.

С ДИПЛОМ и МЕДАЛ „ЦЪФНАЛ ЧЕПИК“ за 2019 година бяха удостоени четирима ветерани в категориите: „Най-зле екипиран турист“, „Най-голям подмазвач“, „Най-креслив турист“ и „Най-силно хъркащ турист“. Всички отличени получиха и предметна награда – фланелка с надпис „ПОСЛЕДНАТА ЧИСТА ТЕНИСКА“.

От този момент градацията на настроението започна да расте в геометрична прогресия. Малката трапезария се пукаше по шевовите от наздравящи, песни, танци, изпълнения на гайда, вицове, сентенции и народни мъдрости, свързани с култовото отношение на българина към виното и ползата от употребата

му. Веселбата и виното се леха щедро. Всеки дегустираше напитките и експертно се произнасяше с одобрителна оценка.

Хижата заспа едва след полунощ.

Утрото на 16 февруари бе окъпано в слънце. Планината сияеше, презърната от снега.

Цялата група бе навън. Предстоеше кулминацията на тематичния ни излет – зарязване на лозите.

На импровизираната сцена, пременени в автентични национални носии, Лучия Бошнакова от Бели брод и Христо Христов от Сунгурларе представиха старобългарския ритуален обичай. С лозарска ножница Христо заряза сноп лозови пръчки, а с бърчица червено вино Лучия ги поля, наричайки пожелания за здраве, плодородие и берекет, за

тежки гроздове и пълни бъчви. Гайдата на Христо и аплодисментите на публиката огласиха Балкана.

Няма как да пренесем еуфорията и на върха, както беше предвидено. Оказа се, че снегът бе залеген, нямаше пътека до горе и това осуети масовото му изкачване.

Тръгнахме по обратния път. С неохота се разделихме със снежната планина. Слънцето бе огряло белите хълмове и всеки бързаше да засеме зимната красота на Балкана.

В останалия един час до влака от Троян гостувахме в офиса на домакините от ТД „А – 21“ на чаша чай и кафе. Разделихме се, но не за дълго. Топърва ни очакваха интересни срещи и прояви по български-те планини.

БФТВ

На Исполин – в памет на Апостола на свободата

И тази година Туристическо дружество „Узана“ - гр. Габрово, спазва традицията, създадена преди 35 години от габровски туристи, и организира до връх Исполин (1523.40 м н.в.), най-високия в Шипченска Стара планина, поход-поклонение пред подвига на Апостола на свободата. В него взеха участие членовете на дружеството, които на 16 февруари 2020 г. тръгнаха

в 10 часа от хижа „Узана“ да изкачват върха, за да отбележат 147 години от гибелта на Васил Левски, да отгледат почит при кръста, да подновят националния флаг и портрета на Васил Левски и да засвидетелстват уважение-то си към паметта на Апостола.

Инж. Пламен Петров,
секретар на ТД „Узана“, гр. Габрово

**БЪЛГАРСКА
ФЕДЕРАЦИЯ
НА ТУРИСТИТЕ
ВETERАНИ**

ПОКАНА

На основание чл. 23, ал. 1 от Устава на Федерацията, Управителният съвет свиква Общо събрание на 31 март 2020 г. от 10.30 часа в хотел „Тагаро“ – гр. Червен бряг, при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчет за дейността през 2019 г.
2. Финансов отчет за 2019 г.
3. Приемане на календарен план за 2020 г.
4. Определяне на членския внос за 2021 г.
5. Промени в състава на Управителния съвет и Контролната комисия.
6. Приемане на нови членове.
7. Избор на делегат за Общото събрание на БТС.

УС на БФТВ

Кан Кубрат събира потомците си

Въпрос на уважение е да помним заветите на нашите предци, особено когато се касае за водачи на българския

народ в годините. Неслучайно тези наши канове са създали гържава, която съществува и до ден днешен. От учениче-

ските години се знае за кан Кубрат и неговите уроци към синовете му. Той е водачът на българите, които се освобож-

дават от зависимостта на хаганата. Успява да изгради Велика България за около 20 години и да обедини народа български.

В негова чест всяка година ТД „Черноморски простори“ организира поклонение на неговия гроб в с. Малая Перешчеино, Полтавска област в Украйна. Тук се срещаме с хиляди негови наследници през юни и се прекланяме пред паметника му. Вече за двадесети път ще бъде организиран празник-поклонение от г-жа Дора Костова – българка от гр. Одеса, която издава вестник „Роден край“.

Тържествата се провеждат за два дни, които включват: поднасяне на венци и цветя, изнасяне на концерти, поклонение на строящата се църква „Св. Иван Рилски“, посещение на местния музей, футболен мач между отборите на „Кан Кубрат“ и местен отбор, кръгла маса за Кана и десетки съпътстващи прояви.

По време, преди и след по-

клонението се посещават: гр. Одеса, гр. Болград, гр. Арциз (в него се строи църковен комплекс „Българско Подворие“), гр. Полтава.

Може би всеки българин поне веднъж в живота си трябва да се поклати на гроба на този важен за нашата история български владетел. Там се чувстваме сред свои и всеки се вълнува от това тържество. Разделяме се трудно и си обещаваме да се видим през следващата година.

Който иска да изпита това вълнение, може да се включи в предстоящите екскурзии на: 22–28 април 2020 г. – поклонение на предполагаемия гроб на кан Аспарух в Запорожие, и от 27 май до 3 юни поклонение пред кан Кубрат в Малое Перешчеино. Тези екскурзии се организират от ТД „Черноморски простори“ – Варна (0882 995 030).

Атанас Сивков,
един от организаторите
на поклонението
Снимка: Атанас Сивков

Юбилей на Димитър Луканов

Още един наш голям планинар, туристически деятел и невероятен човек, Димитър Луканов, достига до своите 2 x 40 + 5 години! (Знаят французите, по-друго си е да не се изписва и изговаря това число, пък и нали всеки може да си го пресметне.)

Той завършва висшето си образование във Варна, по-късно е на следдипломно обучение в Полша. Работи в стопански организации, както и във висши учебни заведения като преподавател в Шумен, Русе, Разград и в Монголия. Инициативен и с въображение, още в началото на кариерата си става съавтор на запазената марка бира „Шуменско специално“, а по-късно е автор на „Методика и нормативна база за експлоатационно натоварване на селскостопански и транспортни машини“, приета от СИВ. Лауреат е на Националния конкурс за перспективна социално-икономическа разработка. Участвал е в екипа, разработил Националната система ЕСГРАОН и показателя ЕГН. Като научен работник има множество публикации в страната и чужбина и редица учебници и книги като автор и съавтор. Впечатляващо!

Но още по-впечатляваща е спортно-туристическата му дейност. Още като ученик упражнява парашутизъм, футбол, плуване, гребане и туризъм. Като студент се отказва от парашутизма, но добавя алпинизъм. Инструктор е по воден туризъм и съдия по редица спортове. Участвал е 7 пъти в националното преплуване на река Дунав, 3 пъти – в щафетното преплуване на Дунав (Свищов – Русе – Тутракан – Силистра). Участник или организатор е на водни прояви по Искър, Янтра, Марица,

Арга, по язовири, по морето, както и в чужбина: река Тиса (Унгария), река Дунаец (Полша), реките Вах и Хрон (Словакия), река Даугава (Латвия), Мазурските езера (Полша) и Финландските езера. Участва в Републикански гребен и ветроходен поход по Черно море, 18 пъти – в Републикански гребен поход по река Дунав, 21 пъти – в заграничен етап Братислава – Будапеща на Международната дунавска гребна регата, 2 пъти – в Екстремното международно спускане по река Дунаец (Словакия) до река Висла (Полша), в Гребния кръгов маратон: река Дунав – канал „Шуо“ – езерото Балатон – река Гьор – Дунав. Димитър Луканов е и първият българин, преминал със спортен едноместен каяк цялото трасе (над 2700 км) за 42 дни по река Дунав от гр. Донауешинген (Германия) до делтата на реката на Черно море. За тази си дейност е получил медали от Германския и Словакия гребен съюз и медальон от Унгарския.

Стигнахме до пешеходния туризъм. Още на 23 години той е инструктор по туризъм и планински водач, по-късно и екскурзовод. Още като ученик участва в 5-дневен високопланински поход в Стара планина, като студент – в първия алпийски траверс с изкачване на Мусала. След това участва 3 пъти в Националния поход „Козлодуй – Вола“, 4 пъти в Зимните лъчеви преходи в Стара планина за 3-и март. Съорганизатор и водач е на първия Експресен поход „Ком – Емине“ през 1971 г. (18 дни). Общо като организатор, съорганизатор, ръководител или участник има над 140 похода, изкачвания и екскурзионни летувания в почти всички наши планини. Покорил е Балканските пър-

венци: Мусала – 25 пъти, Митикас (Олимп) – 3 пъти, Триглав (Юлийски Алпи) – 2 пъти и Молдовяну (Карпати) – 3 пъти. Изкачвал се е и на: Рътън, Сува и Косара (Сърбия); Кавказ (Русия); Юлийски Алпи (Словения); Татри (Словакия); Карпати (Румъния); Олимп (Гърция); Алтай и Хинган (Монголия); Бескиди (Полша); Алпи (Австрия, Франция). С радостта от движението, която излъчва, с лъчезарния си характер, с туристическите си умения той привлича много последователи, особено от Шумен, Разград, Русе и Пловдив, които и сега са активни планинари.

Но организираният туризъм изисква и организационна работа. И тук Димитър Луканов е в стихията си. Активно участва в туристическите изяви още като студент във Варна и като такъв е избран за гост-делегат на Възстановителния конгрес на БТС през 1957 г. По-късно много години е член на пленарните състави на Окръжните съвети на БТС в Шумен и Русе, член на УС на ТД „Приста“ и председател на КТВ към ТД „Приста“ в Русе до 2005 г. От 2016 г. е председател на КТВ към ТД „Шипка“ – Пловдив. През 1997 г. е съосновател на Националното сдружение на планинските водачи. Живеейки в Шумен, той е сред инициаторите и сред активните строители на хижа „Мадарски конник“, както и съорганизатор и съизпълнител на маркировката на основните туристически маршрути в Шуменски окръг. После, живеейки в Русе, оглавява дейността по маркировките на всички маршрути в региона и изграждането на туристически арки. Той е съуредник на първата у нас музейна сбирка на туристическото движение – на туризма в Русенския

край (в хижа „Приста“); съавтор и редактор е на юбилейния сборник „100 години организирано туристическо движение в Русе“; гарител на финансови средства на БФТВ; историограф на туристическото ветеранско движение у нас; автор на много туристически пътеписи. От 2000 г. е член на УС на БФТВ, а от 2003 г. и неин заместник-председател. Като такъв оказва методическа помощ на клубовете на туристите ветерани от страната. Дълго време заедно с председателя, г-жа Момка Спасова, те бяха един добър тандем, който успешно ръководеше федерацията. Само здравословното състояние не му позволи да застане начело на БФТВ, което

заслужено щеше да е короната на неговата туристическа биография за положените от него толкова усилия и постигнатите големи успехи.

За своята многостранна туристическа дейност е награден с всички отличия на БТС, в това число 2 пъти с медал „Алеко“, 2 пъти с медал „За особени заслуги“, а от ТД „Мадарски конник“ – Шумен, 2 пъти с медал „Мадарски конник“.

Честит юбилей, г-н Луканов! Туристите ветерани с любов ти пожелаваме здраве и още много вълнуващи срещи по планинските хижи!

Текст:
Донка Янева, КТВ „Витоша“
Снимка: Личен архив

На връх Ботев? Да, но умната!...

Бил съм на много върхове и планини в България и смело мога да твърдя, че няма по-подходящо място от връх Ботев, откъдето можете да се насладите на прекрасни гледки в четирите посоки на света. Точно от връхната точка на Старопланинския първенец, който се намира почти в географския център на България, пред погледа ви няма никаква пречка.

На изток погледът ви преминава през връх Триглав, продължава през Пеещите скали, Мазалат и Исполин. За миг, просто без да искате, погледът ви спира на Шипка и Бузлуджа, където се очертават двата паметника. После потъва в безкрая, в далечината било то на Балкана се снисква, за да се разпъне в ширината.

На запад може да се проследи цялото било на Балкана, където доминират острите зъбери на Кръстците, Костенурката и Кулена, както и мощните снаги на върховете Амбарица и Вежен.

Обърнете ли се на юг, в подножието е страховитият Южен Джендем, ненадминатата Розова долина, споконните заоблени и обрасли с вековни гори средногорски върхове. Въпреки и не съвсем ниски, и те не могат да спрат погледа ви, който ще опре до Родоп, Пирин и Рила. Някои оптимисти ще ви кажат, че в далечината е и най-мистичната планина Олимп. Аз лично трудно бих се съгласил с тях, но не бих им възразил.

Обърнете се на север. Е, кой би могъл да спре погледа ви към Северния Джендем, който оспорва забулението си тайни със съперника си от юг. Северните предпланини на Балкана постепенно се снискават, за да разкрият прелестите на Лугогорие. Чувал съм някои да твърдят, че в подходящо време (най-вече след дъжд) дори са забелязвали сребристата ивица на Дунава. На тях няма да опонирам, защото теоретически това е напълно възможно. Опитайте! Но не случайно ви напомних още

в заглавието, че монетата има две страни. Дотук гледахме само хубавата ѝ страна.

Пристигнали сме на хижа „Рай“. Не знам кой и кога е нарекл така това място, но то наистина е райско. Пътеката дотам е дълга и трудна, но с малка доза опасност. Въпреки всичко, ако опитът ви е малък в планината, не тръгвайте сами. А нагоре? Ами нагоре нещата се усложняват. Пътеката, която ще ви отведе до върха, е добре оформена, дори вкопана в склона. Маркирана е, но пак трябва да се внимава. В началото тя се вие по склона, пресича стръмни улеи и ронливи сипеи. Катери се по малки и по-големи скали, провира се под навесени скални блокове и колкото се изкачва нагоре, толкова по-трудна и опасна става. Много отдавна е маркирана от Благо – преди много години метеоролог на върха, поради което и днес носи неговото име – „Благова пътека“. Когато пътеката навлезе в скалите, става дори опасна, въпреки че е обезопасена с телено въже.

В топлите и спокойни летни дни ще бъде пресилено да се каже, че опасността ви дебне отвсякъде. Но когато природата се развихри, което в планината става много бързо и ненадейно, опасността е много, много голяма. Казвал съм и много пъти съм писал, че от всички български върхове нещастните случаи – фатални и не дотам крайни, са най-много. Няма да ви връщам години назад, за да се ровя в паметта на тези, които точно на този връх са отишли в отвъдното.

Моля ви! Всички вас, които в трудна и несигурна обстановка решите да тръгнете нагоре. Върнете се само няколко дни назад. Спомнете си за 42-годишния баща и 17-годишния му син от Стара Загора. Не съм съдия и няма да ги съдя. Не съм бил там и нямам право да коментирам случая. Дочувам само, че са били с неподходяща екипировка, планинарският им опит не е бил на висотата на върха, към който са тръгнали, и то

в едно свирепе време.

Познавам много старозагорски туристи и алпинисти. Разговарях с тях. Нито един не ги познава. Те дори не са членове на много доброто в организационно и техническо отношение дружество „Сърнена гора“.

И накрая, след като съм представил плюсовете на това да погледнете България от 2376-те метра на Старопланинския първенец, искам отново и отново да ви припомня малките, но много важни правила, когато тръгнете в планината, и то най-вече през зимата:

- Започвам с това, че зимна пътека от хижа „Рай“ за връх Ботев няма и е само и единствено през Параджика, много е дълга, защото ще се тръгне от местността Паниците. Дори и при бърз ход е не по-малко от 10-12 часа, а в конкретния случай бащата и синът са направили цели 20 часа, пристигайки на върха в 4 часа на другия ден!!! В този случай трите удивителни са наложителни.

- Не тръгвайте, ако не се чувствате в добро здравословно състояние. Не разчитайте, че пътят ще се оправете.

- Задължително минете през някоя от застрахователните компании. Сумите за застраховка са минимални, но ако се наложи, това ще покрие високата цена на спасителната акция. Тук отново ще се върна на последния случай – 5 дни и десетки хора рискуваха живота си, за да помогнат на бедстващите. Не ги откриха, но дадоха всичко от себе си. Не е излишно да съобщя и това, че тези хора не са на щат. Те напускат пряката си работа. И те имат семейства, които в тези дни мислят за тях.

- Днес няма човек без GSM. Заредете батерията. Вземете дори и резервна, защото в студените дни в планината тя бързо се изхвърлява.

- Екипирайте се много добре. Обувките са от изключително значение, защото, ако краката ви са студени,

никога няма да затоплите тялото си.

- Ръкавиците са от особено значение, носете дори и резервни, все пак сте тръгнали в планината, и то при зимни условия.

- Вслушвайте се в съветите на хижарите. Та са всекидневно там и най-добре знаят капризите на времето и района. Уведомете ги за къде тръгвате и кога възнамерявате да се върнете.

- Специално за връх Ботев. Ах, този вятър? Той е ужасен. Познавам добре този връх. Нямам идея къде мога да ви препоръчам да застанете на безветрено място.

- Алпинистите имат едно правило – когато се катериш нагоре, мисли за връщането обратно. Та тук, на връх Ботев, връщането е много, много трудно и най-вече опасно.

- Ако опитът ви не е на висота, посъветвайте се с

познати. Във всеки град има хора, които са били по тези места, за където се каните да тръгнете.

- Непременно се съобразете с метеорологичната обстановка.

- Екипировката ви трябва да бъде зимна. Днес пазарът предлага такава в отлично състояние.

- Носете си щеки. От личен опит горецо ви ги препоръчам. Нося ги от 1967 г. и ви уверявам, че много помагат – както при изкачване, така и при слизане. За маршрути в Централна Стара планина – от Троянския проход до Шипка, ледокопът и котките зимно време са задължителни.

- Преди тръгване прегледайте и попълнете, ако е необходимо, и личната си мини-аптека.

Доц. Сандю Бешев,
професионален алпинист

И тази година членовете на КТВ „Моско Москов“, гр. Лясковец, на които е председател Христо Крачков, спазиха традицията и на 28 и 29 януари осъществиха поход до хижа „Хайдушка песен“ в Троянския

Балкан. Това беше първата им организирана проява за 2020-а, оставила в съзнанието на участниците прекрасни впечатления.

Христо Голев, гр. Лясковец

СЪОБЩЕНИЕ

Навършват се 50 години от провеждането на Националния студентски поход „Калофер – Околича“ (от родното до лобното място на Христо Ботев), организиран от ВМЕИ – София.

Във връзка с организирането на

другарска среща по този повод, моля участниците в похода да се обадят на тел. 0894 515 022 или 0897 567 320.

Румен Узунов,
ръководител на похода

Екскурзионно летуване 2020 г.

МАРШРУТ 101 – ОЧАРОВАНИЕТО НА ПИРИН ПЛАНИНА

Дати: 19 юли, 2 август, 23 август.

Цена: 315 лв.

Исходен пункт: Гр. Добри-
нище. **Ден 1-ви. Добри-
нище – х. „Безбог“:** самостоятелно
пристигане в град Добри-
нище до 13:00 ч. Трансфер до х. „Гоце
Делчев“ и от там пешеходен
преход до х. „Безбог“ (възмож-
но е и с лифт). Настаняване в
хижата и следва време за кра-
тък преход в района за опоз-
наване възможностите на
групата. Връщане в хижата
за вечеря.

**Ден 2-ри: Върх Полежан –
върх Безбог:** закуска в хижа-
та. Пешеходен преход до връх
Полежан, откъдето се откри-
ва страхотна гледка към Пи-
рин планина! Ще има заслужена
почивка и обяд над най-високо
разположеното ледниково езе-
ро на Балканите. Спускане към
върх Безбог и след това - до
едноименните езеро и хижа.
Вечеря и нощувка.

**Ден 3-и. Попово езеро – за-
слон „Тевно езеро“ – връх
Джангал:** закуска. Преход по
пътеката към Попово езеро –
най-голямото в Пирин. Кратка
почивка на брега му, под Джан-
гала. Продължаваме около езе-
рото, а след това ни очаква
красивият циркус на Момини
езера. Разбира се, има изкач-
ване до тях и до Лява Кралед-
ворска порта. Оттам – към
заслон „Тевно езеро“ и самото
Тевно езеро! Пред нас е Беле-
мето – циркус с над 20 езера!
Обяд в заслона и кратка сле-
добедна почивка. За желаещите
още разходка до връх Джанга-
ла. Връщаме се в заслона за
вечеря.

**Ден 4-и. Заслон „Спано
поле“ – връх Спанополски
чукар:** закуска в заслона. До
обяд разходка до заслон „Спа-
но поле“. От там обаче ни оч-
аква изкачване, но хубавото е,
че сме без раниците. Отново
необяснимо красиви гледки към
циркус Спано поле, Бъндериш-
ки и Башилийски чукари! Връ-
щаме се в заслона за почивка
и вечеря.

**Ден 5-и. Върх Синаница –
върх Муратов – х. „Вихрен“:**
закуска в заслона. Следва
изкачване без особени труд-
ности. Първата цел за деня е
върх Синаница на странично-
то гранитно било, следва връх
Муратов. Оттук вече бавно и
сигурно се спускаме към езе-
рата, където има време за обяд
и релакс. Хижа е близо, ще
пристигнем тъкмо за вечеря.
Настаняване.

**Ден 6-и. Върх Вихрен – Бан-
ско – с. Баня:** денят започва
рано със закуска в хижа-
та. Изкачването на връх Вихрен
ще бъде през Големия Казан с
кратка почивка за неповтори-
ми снимки и наслаждаване за очите
от гледката на красивите
еделвайси. За приключението
със смели сърца – карстов риб
Кончето, а за останалите –
чай и вафли и ще чакаме. После
изкачване на връх Вихрен –
първенеца на Пирин! Обстой-
но преговаряне къде минахме,
какво изкачихме и къде желаем
да отидем. Време е и за лек
обяд, след което връщане в
хижата. Трансфер до с. Баня
– минерален оазис и рай за
тялото и душата! Заслужен
подарък за приключението в
Пирин. Ще има и запомняща се

вечеря!

Ден 7-ми: Отпътуване:
ставане кой когато иска! За-
куска в хотела и е време да
си кажем: „До нови срещи,
Ирине-Пирине!“ Препоръчваме
ви да продължите приключе-
нието с билет за влак по тес-
нопътната жп линия Добри-
нище – Септември. Гара е
близо до село Баня. Може да се
наеме транспорт и от хотела.
Едно пътуване в три планини,
което ще помните дълго вре-
ме!

Цената включва: цялостна
организация на летуването и
планински водач; 5 нощувки в
хижа в обща стая и общи са-
нитарни помещения; 1 нощув-
ка в хотел с минерален басейн,
сауна и любезен персонал; ця-
лостното хранене за дните на
летуването – закуска, обяд и
вечеря; планинска застраховка.

Цената не включва: транс-
порт, трансферите в програ-
мата – около 10-15 лева, лифт
– 10 лева, разходи от личен
характер.

**Отстъпки: ученици и сту-
денти 20 лв.**

**ПРОГРАМАТА НЕ Е ПОД-
ХОДЯЩА ЗА НАЧИНАЕЩИ
ТУРИСТИ! ЛИПСАТА НА ПЛА-
НИНАРСКИ ОПИТ НЕ Е ПРЕЧ-
КА, НО В СЛУЧАЙ, ЧЕ ИМАТЕ
ТРУДНОСТИ С ХОДЕНЕТО И
ЧЕСТАТА СМЯНА НА ВИСО-
ЧИНИ, ТО ТОВА НЕ Е ВАШИЯТ
МАРШРУТ!**

Минимален брой туристи: 15.
Срок за уведомяване при несъ-
брана група: 20 дни.

МАРШРУТ 102 – ЕДНА КЛАСИЧЕСКА И ЗАПОМ- НЯЩА СЕ РАЗХОДКА ПО БИЛНИТЕ ПЪТЕКИ ИЗ ПИРИН

Дати: 26 юли, 16 август.

Цена: 305 лв.

Исходен пункт: гр. Добри-
нище. **Ден 1-ви. Добри-
нище – х. „Безбог“:** самостоятелно
пристигане в Добринище до
11:00 ч. Трансфер до х. „Гоце
Делчев“. Може с лифт, може и
пеша до х. „Безбог“. По-бързо
ще е с лифтьт. Настаняване
в хижа и веднага потегля-
ме към върховете Полежан и
Безбог. Връщане в хижа за
вечеря.

**Ден 2-ри: Върх Джано – Кре-
менски езера – х. „Безбог“:**
закуска в хижа. Ще напра-
вим разходка до чудните Кре-
менски езера, ще стъпим на
върх Джано, за да поогледаме
Пирин! В случай, че групата е
добра, а времето е с нас – Ка-
диев рид и горно Брезнишко
езеро. Връщане към х. „Безбог“
за вечеря и пиене на брега на
езерото.

**Ден 3-и. Момини езера –
заслон „Тевно езеро“ – връх
Джангала:** закуска в хижа-
та. Лека загарявка до Попово езе-
ро. Продължаваме с изкачване
в циркуса на Момините езера
под самия връх Джангал, гос-
тигаме Лява Краледворска
порта и пред нас е Белемето с
Тевното езеро и едноименния
заслон. Не след дълго сме в за-
слона за почивка и обяд. След
кратката почивка следва връх
Джангала. Обратно в заслона
за вечеря с гъх на мащерка и
панорамата на Каменица!

**Ден 4-и. Върх Типик – х.
„Вихрен“:** закуска в заслона.
Време е за главното Пиринско
било: Превалски чукар, Малко-

то конче и Типик! Ще се насла-
дим на чудни гледки, а пред нас
е гордият Вихрен! Всичко що
е река и поточе вляво от нас,
пълни Струма, а вдясно – Мес-
та. Обяд някъде след падне
на Жабешкото езеро. Време и
за кратка почивка. Хижа е
близо, ще сме там малко преди
вечеря.

**Ден 5-и. Джамджиев риб –
върх Вихрен – Муратово езе-
ро – х. „Вихрен“:** рано става-
не. Закуска и обяд носим в ра-
ницата. Първата цел за деня е
върх Вихрен през Джамджиеви
скали и по рѣба (само след пре-
ценка на водача!). От върха ще
се наситим на спокойствието,
панорамата и Пирин планина!
Спускане към Кабата и през
Хвойнати връх до Муратово
езеро за дълъг обяд и хубава
почивка. И ако няма изморени
– Муратов връх е близо. Връ-
щане в хижа чак за вечеря!

**Ден 6-и. Карстов риб Кон-
чето – х. „Яворов“:** потегля-
ме рано. С кратка фотопанора-
ма и наслада с еделвайси сме на
Премката. Багажът ще ни
чака на х. „Яворов“. Оттук
към Кончето – най-известния
алпийски риб в Пирин, където
пътеката има стеснение от
двете страни! Преминуваме
го с малко адреналин, ще на-
правим почивка на заслона.
На обяд ще хапнем, където ни
е хубаво! Няма да бързае –
плаж на Суходолското езеро и
ще бъдем в хижа за вечеря.
Възможно е да ни подготвят
цял банкет! Заслужаваме го!

Ден 7-ми. Отпътуване:
ставане кой когато иска! За-
куска в хижа и е време да
си кажем: „До нови срещи,
Ирине-Пирине!“ Преди това
обаче ще трябва да походим.
Спускане до местността Бе-
толовото, а от там с наемане
на бус - трансфер до Разлог
или Банско. Може да отделим
и 1-2 часа в топъл минерален
басейн. Препоръчваме ви да
продължите приключението с
билет за влак по теснопътна-
та жп линия Добринище – Се-
птември. Едно пътуване в три
планини, което ще помните
дълго време.

Цената включва: цялостна
организация на летуването и
планински водач; 6 нощувки в
хижа в обща стая и общи са-
нитарни помещения; цялостно
хранене за дните на летува-
нето – закуска, обяд и вечеря;
планинска застраховка.

Цената не включва: транс-
порт, лифт – 10 лева, транс-
ферите в програмата – около
10-15 лева, разходи от личен
характер.

**Отстъпки: ученици и сту-
денти - 20 лв.**

**ПРОГРАМАТА НЕ Е ПОД-
ХОДЯЩА ЗА НАЧИНАЕЩИ
ТУРИСТИ! ЛИПСАТА НА ПЛА-
НИНАРСКИ ОПИТ НЕ Е ПРЕЧ-
КА, НО В СЛУЧАЙ, ЧЕ ИМАТЕ
ТРУДНОСТИ С ХОДЕНЕТО И
ЧЕСТАТА СМЯНА НА ВИСО-
ЧИНИ – ТО ТОВА НЕ Е ВАШИЯТ
МАРШРУТ!**

Минимален брой туристи: 15.
Срок за уведомяване при несъ-
брана група: 20 дни.

ПЛАНИНСКА ПОЧИВКА В РИЛА

Дати: 29 юни, 20 юли, 17 ав-
густ.

Цена: 295 лв.; 245 лв. за дете
под 12 години.

Цената включва: 4 нощувки
в хотел „Ален мак“; храна (за-

Хижа „Трещеник“ е на 15
км от гр. Якоруга и пред-
лага прекрасни условия за
семеен отгид. Датите и
записванията са съобразно
желанието ви.

куска, обяд и вечеря), планин-
ски водач, планинска застра-
ховка.

**Отстъпка: за второ дете
под 12 години цената е 215
лв.; комплексната цена за
двама възрастни и две деца
под 12 години е 960 лв.**

Предлагаме ви активна по-
чивка в най-алпийската част
на Рила. Настаняването е в
хотел „Ален мак“ на Мальовица.

Ден 1-ви. Самостоятелно
пристигане в хотел „Ален мак“
в комплекс „Мальовица“.

Ден 2-ри до ден 4-и. Преходи
по различни маршрути в зави-
симост от преценката на во-
дача.

Ден 5-и: Отпътуване.

МАРШРУТ 301 – МИСТИКА В РОДОПА ПЛАНИНА

По стъпките на Орфей и
тайнството на Хадес, Шаба-
ница, Чаирски езера и Мугла

Дати: 28 юни, 5 юли, 12 юли,
19 юли, 26 юли, 1 август, 9 ав-
густ, 16 август, 23 август.

Цена: 290 лв.

**От 1 август екскурзията
е 8 дни - плюс една нощувка
в с. Широка лъка и събор в с.
Гела, цената е 340 лева.**

Исходен пункт: с. Широка
лъка (Може да бъде осигурен
превоз от Смолян, ако идва-
те с автобус.) **Ден 1-ви. Ши-
рока лъка:** среща с водача и
групата. Разходка из чудното
родопско селце – архитекту-
рен резерват. Посещение на
черквата, построена само за
38 дни! Разходка извън селото.
Връщаме се обратно за вече-
ря, която ще бъде в избрано
заведение – на свободен избор.
Нощувката е в къщи за гости.

**Ден 2-ри. Широка лъка –
Гела – Мугла:** закуска. Транс-
фер до с. Гела – по предания
родното място на Орфей.
Време е за пешеходен преход
до с. Мугла. Преди това обаче
ще изкачим един от най-об-
зорните родопски върхове –
върх Орфей (2188 м.). Време
е за обяд с панорамни гледки.
Следва спускане и вече сме в
с. Мугла. Следобедна разходка
до Казанджи дере. Връщаме се
обратно в селото за нощувка.

**Ден 3-и. Мугла – Чамла –
Чаирски езера:** закуска. Пе-
шеходен преход до Чаирски
езера, като преди това ще
се отклоним до тайнственото
Кралство Чамла. Обяд в х.
„Чаирски езера“, а след като си
отпочинем, ще се изкачим до
скалата под връх Курубурун,
а може просто да се отдадем
на следобедна почивка. Който
както реши, но гледката си
заслужава! Връщане в хижа-
та за вечеря и нощувка! Уникално
вкусно е!

**Ден 4-и. Ден за почивка и
разходка:** закуска. Днешният
ден е предвиден за движение
без раници! Разбира се, може
и да си лежите, но ние поема-
ме към резерват и връх Шаба-
ница! По тайнствени пътеки
ще излезем до чуден резер-
ват, съхранил смърчова гора с
гърбета над 350 години. След
резервата излизаме на гра-
ницата с Гърция. Обяд някъде

по родопските поляни, а защо
не и на самия връх! Гледката
е страхотна! Връщаме се в
хижата за вечеря по друга
пътека, път или там каквото
му хареса на водача. Вечеря и
нощувка.

**Ден 5-и. Чаирски езера –
Триград:** закуска. Пешеходен
преход до Триград, през гъхава
изгледиста гора и обширни ро-
допски пасища. Лека разходка
с достатъчно време за спира-
не и наслаждаване на въздуха
и картините! Обяд в х. „Три-
градски скали“. Кратка почи-
вка и е време за посещение на
пещерата Дяволско гърло и
Триградското ждрело. (С пред-
варителна заявка – пещерата
Харамийска.) Обратно в хижа-
та за вечеря и нощувка.

Ден 6-и. Триград – Ягодина:
закуска. Леко изкачване и пър-
вата цел за деня е панорамна
площадка при връх СВ. Илия
– Орлово око! До там няма да
е трудно. Време за селфита
и панорамни снимки! Обяд на
Орлово око или при Ягодинска-
та пещера. Малко след падне
ще сме в Ягодина и веднага си
запазваме час за Ягодинската
пещера, която ще посетим
следобед. Връщане към х. „Три-
градски скали“ или с трансфер
с доплащане (около 4-5 лв.). Ве-
черя и нощувка.

Ден 7-ми. Триград: закуска.
Тук е време да си благодарим
за хубавото време и да си по-
желаем: „Доскоро в планини-
те!“ При желание на групата
– минерален плаж в Девин!

Цената включва: цялостна
организация на летуването и
планински водач; 1 нощувка в
къща за гости в Широка лъка;
(2 нощувки с вечери и закуски
за програмата от 1 август);
1 нощувка в хотел в Мугла; 2
нощувки в хижа „Чаирски езе-
ра“ в обща стая и общи са-
нитарни помещения; 2 нощувки в
хижа „Триградски скали“ в стая
с баня и тоалетна; цялостно
хранене за дните на летува-
нето – закуска, обяд и вечеря
(без вечеря в Широка лъка);
планинска застраховка.

Цената не включва: транс-
порт до началната точка и
от крайната и трансферите
в програмата – около 7-8 лева;
разходи от личен характер;
вечеря в Широка лъка.

**Отстъпки: ученици и сту-
денти - 20 лв.**

**ПРОГРАМАТА Е ПОДХОД-
ЯЩА ЗА ДЕЦА НАД 5 ГОДИНИ
(РАЗБИРА СЕ, ЗАВИСИ ОТ
ДЕТЕТО И ОТ РОДИТЕЛИ-
ТЕ). ПОДХОДЯЩА Е И ЗА
ХОРА БЕЗ ОПИТ, НО В СЛУ-
ЧАЙ, ЧЕ ИМАТЕ ТРУДНО-
СТИ С ХОДЕНЕТО, ТО ТОВА
НЕ Е ВАШИЯТ МАРШРУТ!**
Минимален брой туристи: 15.
Срок за уведомяване при несъ-
брана група: 20 дни.

МАРШРУТ 303 – РОДОПСКИ ЧУДЕСА ОКОЛО С. АРДА

Дати: 21 юни.

Цена: 335 лв.

Цена за деца до 12 години:
295 лв.

Ще посетите изворите на
река Арда и граничния Ардин
връх; необлагодородените пе-
щери Надарска и Типицето;
подземната пещера Голубо-
вица; пещерата Ухловица и
Киселчовския водопад; Родо-
пския връх Ком; селата Моги-
лица, Гудевица и Арда; Агу-
шевите конаци и разходки в

района. *Маршрутът е удобен за личен превоз и е само с едно място за нощуване. А планинският водач е супер!* Програмата може да търпи корекции в зависимост от групата, времето, обектите, но като цяло идеята е следната: ден 1-ви: среща около обяд в подножието на пещера Ухловица (намира се на 4 км преди село Моголища). Изкачване до пещера Ухловица, връщане по колиите и придвижване до с. Арда, където, след кратка разходка и снимки в центъра, се настаняваме. Това ще е нашата изходна точка за следващото седемдневно рогопско приключение. Почивка, вечеря и вечер на запознанството. Някой пък може и да попее нещо! Ден 2-ри: след закуска с транспорт се придвижваме до с. Моголища, откъдето ще направим нашия целодневен преход. Отправна точка е пещера Нагарска – необлагородена и много красива пещера. Достъпът до нея не е труден. Обяд на рогопската поляна и почивка. Следва пешеходен преход до Киселчовска река и красивия Киселчовски водопад. От там пътят ни обръща до село Моголища минава през красива гора. Връщане с колиите в с. Арда. Ден 3-и: рогопска закуска. Този ден може да бъде много разнообразен. Всичко зависи само от нас. Определяме го според възможностите на групата. Изходна точка е с. Арда. Приятно изкачване по рогопски ливади и горски пътеки през китните селца Гудевица (родното място на Валя Балканска) и Гоздевица. На върха освен гледките ще видим и малък стар параклис. Време за много приятни емоции и вкусен обяд с гледки. Пътят на обратно ще е през стария клон (гранично съоръжение). Пристигаме обратно в с. Арда. Ден 4-и: закуска. Денят е малко по-лек. До обяд ще направим разходка до панорамна площадка към коритото на река Арда и ще посетим още необлагородената пещера Типецето. Пътеката е лека, с много места за наслада на красотите, снимки, а в пещерата ще се натъкнем на интересни рисунки. Връщаме се в Арда за обяд и хубава следобедна почивка. Ден 5-и: след закуска се отправяме на разходка до границата с Гърция и изворите на река Арда. Възможни са няколко варианта за прехода до там. В този ден ни очаква приятна, но дълга разходка из места, пълни с диви ягоди, боровинки и гъби. Ще вървим по браздата между България и Гърция, ще се изкачим до Ардин връх и ще похапнем на едно много приятно местенце, наречено Дядова ряка. След това ще се спуснем до изворите на река Арда, а от там и до самото село. Ден 6-и: ден за адреналин. Посещение на много интересната и впечатляваща водна пещера Голубовица. Предоставя уникално изживяване, като за влизането във вътрешността на пещерата се използват лодки и специални зумени облекла. Този ден ще е лек от страна на преходи, защото можем да се възползваме от атракциите в района – гълъг и красив тролей, алпийска люлка и виа ферата. Според желанията и интересите! Ден 7-ми: последен. Събран багаж и след закуска потегляме. Все още не бързаме, а заедно ще посетим Агушевия конак в с. Моголища, който има изключително интересна и впечатляваща архитектура. Също така крепостта край село

Кошница и каньонът Гърло наблизко до нея. Отпътуване в късния следобед.

Цената включва: 6 нощувки в къща за гости/хотел; храна – закуска, обяд и вечеря (без един обяд); планински водач; планинска застраховка.

Цената не включва: транспорт, обяд в местността Дядова ряка или друго място (около 10-20 лв.); разходи от личен характер.

Отстъпки: ученици и студенти - 20 лв.

Минимален брой туристи: **15.** Срок за уведомяване при несъбрана група: **20 дни.**

ЙОГА ЛАГЕР НА ХИЖА „ЧАИРСКИ ЕЗЕРА“

Дата: 3 август.

Цена: 350 лв.

ЙОГА ПРАКТИКА В ПЛАНИНАТА КРАЙ ЧАИРСКИТЕ ЕЗЕРА НА 1400 М, В ПРИЯТНА ХИЖА И С ВКУСНА ХРАНА. УСМИХНАТ И ВЕДЪР ЙОГА ПРЕПОДАВАТЕЛ ИЗАБЕЛА! Изабела ще ви покаже правилните упражнения – асани, за да може да балансирате над себе си умело. Милена ще ви помогне да хармонизирате връзката Ум – Сърце – Тяло и ще ви отведе в блаженото пространство на Дъха чрез дишателни практики. С опитния ни планински водач ще релаксирате чрез пешеходни преходи. Леля Софи ще сътвори възбуди вкуса, а след всичко това за вас остава позитивното мислене и медитация! Този лагер се различава от нашата основна програма с почивка на хижата край чудните Чаирски езера с това, че тук основата е йога практиката и малко по-специалната храна. Разбира се, ще има време за супер преходи, върхове, изгубени селца, резервати, браздата с Гърция и още чудни неща. Децата са добре дошли, ще бъдат част от практиката с йогата. Ще е забавно, пълноценно и полезно! За още разкош децата ще участват в месенето на хляб за дните, в които ще сме на хижата. Че дори и ще може да бъдете част от сътворяването на магията в кухнята. Условно дните ще протекат така: ден 1-ви: пристигане на разклона в Триградското ждрело до 13:00 ч. Като за добре дошли - едно лудо джип сафари. Защо не и Вълчи камък. Погледжаме в Чаир дере от тази панорамна площадка и още тук ще разберете защо Родопска планина е планината с душа. Чаирите ни зоват. Пристигане на х. „Чаирски езера“, настаняване, следва йога и приятна вечер. Ден 2-ри **до ден 6-и:** по план ще имате няколко йога практики на ден. Само за възрастни и смесени с децата. Местата ще се менят, за да може да си настроите чакрите. Ще има и запомнящо се планинарство. Предстоят ви вълнуващи срещи с тайнствени кътчета, чудни пътеки и върхове, добри хорица в Мугла и нашето приключение „Кралство Чамла“. Ще попаднете и в резерват „Шабаница“ на границата с Гърция! Ден 7-ми. **Триград:** след закуска е време за последна разходка! Багажът ще го возят, а ние пеш от Чаири до Триград. Време е за пещерите и ждрелото. Следва раздяла с групата и до нови срещи из мистичните Родопи!

Цената включва: цялостна организация и планински водач; сертифициран йога преподавател – Изабела; сертифициран специалист по работа с Дъха – Милена; 6 нощувки

в х. „Чаирски езера“; храна – закуска, обяд и вечеря – вкусно и доволно; обяд в с. Мугла - вкусно на рибка; трансфер на багажа в двете посоки; джип сафари до Вълчи камък; планинска застраховка.

Цената не включва: транспорт до и от началното място, разходи от личен характер.

Отстъпки: ученици и студенти - 20 лв.

Минимален брой туристи: **20.** Срок за уведомяване при несъбрана група: **20 дни.**

Хижа „Чаирски езера“ е разположена на 1400 м н.в. в непосредствена близост до езерата. Разполага със стаи с 5-6-7-8 легла с етажни санитарни възли. Хижата е електрифицирана чрез соларен панел.

РОДОПСКА ПОЧИВКА НА ЧАИРСКИТЕ ЕЗЕРА. ЕЖЕДНЕВНИ ПРЕХОДИ ИЗ РОДОПА ПЛАНИНА

Дати: 22 юни, 13 юли, 27 юли, 10 август, 24 август.

Цена: 255 лв.

Изходен пункт: разклонът на Триградското ждрело до 12.00 ч. **Ден 1-ви. Хижа „Чаирски езера“:** пристигане на разклона в Триградското ждрело до 12:00 ч. Багажът ще бъде извозен, така че спокойно се отправяме към Чаирите. Пристигаме на х. „Чаирски езера“ – настаняване и една ведрата игра за запознание с групата.

Ден 2-ри до ден 5-и. Родопска планина: със сигурност не може да ви преразкажем това, което ви очаква, но гарантираме, че ще е запомнящо се! През тези дни ще имаме достатъчно време, за да обходим района! Ще се потопим в магията на Родопска планина. Предстоят ви вълнуващи срещи с тайнствени кътчета, чудни пътеки и върхове, добри хорица в Мугла и нашето приключение „Кралство Чамла“. Ще стигнем и до резерват Шабаница и на границата с Гърция.

Ден 6-и. Триград: след закуска е време за последна разходка! Багажът ще го возят, а ние пеш от Чаири до Триград. Време е за пещерите и ждрелото. Раздяла с групата и до нови срещи из мистичните Родопи!

Цената включва: цялостна организация и планински водач; 5 нощувки в х. „Чаирски езера“; храна – закуска, обяд и вечеря – вкусно и доволно; трансфер на багажа в двете посоки; планинска застраховка. обяд в с. Мугла при разходката ни до там.

Цената не включва: транспорт до и от началното място, разходи от личен характер.

Отстъпки: ученици и студенти - 20 лв.

Минимален брой туристи: **15.** Срок за уведомяване при несъбрана група: **20 дни.**

МАРШРУТ 401 – НАЙ-ДОБРОТО ОТ ЦЕНТРАЛЕН БАЛКАН

Дати: 19 юли, 2 август, 23 август.

Цена: 339 лв.

Изходен пункт: с. Розино до 11.00 ч. **Ден 1-ви. с. Розино – х. „Ехо“.** Самостоятелно пристигане в село Розино (коли, влак, автобуси). През този макар и първи ден има цели 10 км разходка! Изкачване на връх Юмрука и след това настаняване в хижата за вечеря и нощувка.

Ден 2-ри. Връх Козя стена – Беклемето: закуска в хижата.

Потегляме към х. „Козя стена“ за кратка почивка и чай. Следва една приятна изненада, в случай че времето вече е дошло - старопланинският еделвайс. Ще се спрем и за съзерцание в най-малкия резерват тук – Козя стена. Беклемето е много близо. Пристигаме в хотела малко под прохода за вечеря и нощувка.

Ден 3-и. Орлово гнездо – х. „Дерменка“ – х. „Добрила“: закуска. Връщаме се до прохода Беклемето, а оттук до Дерменка е лесно. След кратка почивка за чай на Орлово гнездо по обедно време пристигаме на х. „Дерменка“ за обяд. Тръгваме до крайната дневна цел – х. „Добрила“ за вечеря и нощувка.

Ден 4-и. Хижа „Добрила“ – Алпийското било – заслон „Ботеб“: закуска. Днешният ден е с най-трудния преход! Струва си, защото гледката е уникална! Преминаваме по чудната пътека през Купените и всички върхове до заслон „Ботеб“. Със сигурност няма да бързаме, за да може да се насладим на този алпийски свят. Нощувката на заслон „Ботеб“ или в туристическата спалня на връх Ботеб.

Ден 5-и. Връх Ботеб - х. „Мазалат“: закуска. Следва спускане до х. „Тъжа“. След обяд продължаваме към още един резерват – Пеещите скали, който е съвсем близо до крайната цел за деня – чудната х. „Мазалат“, където е вечерята и нощувката.

Ден 6-и. Географски център – връх Шипка: след закуска поемаме към географския център на България в местността Узана. Обядваме в х. „Узана“. Проходът Шипка ни зове! Там се настаняваме в хотел и следва групова разходка до Паметника на свободата. Вечеря и нощувка.

Ден 7-ми. Казанлък и Долината на тракийските царе: закуска. С междуградски автобус слизаме до Казанлък. Тук може да си кажем до нови срещи. Имате ваше лично време, за да посетите някоя от многобройните в района. Благодарим си за хубавото време заедно и чертаем нови срещи!

Цената включва: цялостна организация на летуването и планински водач; 4 нощувки в хижи, в обща стая и общи санитарни помещения; 2 нощувки в хотел; храната за дните на летуването – закуска, обяд и вечеря; планинска застраховка.

Цената не включва: транспорт до начална и от крайна точка, както и трансферите в програмата – от (до начална) крайна точка; разходи от личен характер.

Отстъпки: ученици и студенти - 20 лв.

ПРОГРАМАТА Е ПОДДОДЯЩА И ЗА ДЕЦА, НО С ДОСТА НАТРУПАН КИЛОМЕТРАЖ В ПЛАНИНАТА! ПРОГРАМАТА НЕ Е ПОДДОДЯЩА ЗА НАЧИНАЕЩИ ТУРИСТИ!

Минимален брой туристи: **15.** Срок за уведомяване при несъбрана група: **20 дни.**

МАРШРУТ 402 – ШИПКА – СУЧУРУМА ВРЪХ ШИПКА - ВРЪХ БОТЕВ - СУЧУРУМА

Местата, които ще посетим, са свързани с двама големи българи – Васил Левски и Христо Проганов!

Дати: 5 юли, 26 юли, 9 август.

Цена: 325 лв.

Изходен пункт: проходът „Шипка“ до 11.00 ч. **Ден 1-ви. Шипка - х. „Узана“:** самостоятелно пристигане на прохода „Шипка“, изкачване до Паметника на свободата и след това пеша до х. „Узана“, където ще е вечерята и нощувката.

Ден 2-ри. Географски център на България – връх Исполин: закуска в хижата, след това изкачване на връх Исполин, откъдето се открива прекрасна панорама. Оттам се връщаме на поляната на Узана, където се намира географският център на България. Обяд, вечеря и нощувка на х. „Узана“.

Ден 3-и. Узана – х. „Мазалат“: закуска. Преход до х. „Мазалат“, настаняване, вечеря и нощувка.

Ден 4-и. Хижа „Тъжа“ – връх Марагудик: след закуска ни предстои приятен преход. Преди обяд ще сме на х. „Тъжа“. Поемаме към х. „Триглав“ и оттам пристигаме на водопада Бабското пръскало. Връщаме се на х. „Триглав“ за обяд и отмор. Оттам – обратно на х. „Тъжа“ за вечеря и нощувка.

Ден 5-и. Връх Голям Кагемлия и водопадите под „Триглав“: след закуска поемаме към връх Голям Кагемлия. По-мързеливите ги пускаме към х. „Триглав“, където по-късно ще се срещнем всички. Обядваме там, после се спускаме до Бабското пръскало, връщаме до х. „Тъжа“ за вечеря и нощувка.

Ден 6-и. Връх Ботеб - х. „Васил Левски“: след закуска в хижата поемаме към връх Ботеб през Северен Джендем. Около обяд сме на Юмрукчал (връх Ботеб, 2376 м н.в.). Почивка на върха и след това поемаме към х. „Васил Левски“ за вечеря и нощувка.

Ден 7-ми. Стара река – Сучурума - Карлово: закуска. Очакват ни последни 10-11 км, и то само спускане. Покрай Стара река ще стигнем до Карлово. Няма как да не минем и през чудния водопад Сучурума. Обядваме и се разделяме. До следващото ходене в Балкана! А преди това може с колиите да минем през с. Баня и минералния басейн там, за да стане удоволствието пълно.

Цената включва: цялостна организация на летуването и планински водач; 6 нощувки в хижи в обща стая и общи санитарни помещения; храната за дните на летуването – закуска, обяд и вечеря; планинска застраховка.

Цената не включва: транспорт до начална и от крайна точка, както и трансферите в програмата и личните разходи.

ВАЖНО! АКО СТЕ С ЛИЧЕН АВТОМОБИЛ, МОЖЕ ДА ГО ОСТАВИТЕ В КАРЛОВО И ОТ ТАМ ДА ОРГАНИЗИРАМЕ ПРЕВОЗ ДО ПРОХОДА ШИПКА. ОСВЕН ТОВА, ИМА ПРЕМИНАВАЩИ АВТОБУСИ ОТ КАЗАНЛЪК И ГАБРОВО.

Отстъпки: ученици и студенти - 20 лв.

ПРОГРАМАТА Е ПОДДОДЯЩА ЗА ДЕЦА НАД 7 ГОДИНИ, КАКТО И ЗА ХОРА БЕЗ ПЛАНИНАРСКИ ОПИТ. НО АКО ИМАТЕ ТРУДНОСТИ С ХОДЕНЕТО И ЧЕСТАТА СМЯНА НА ВИСОЧИНИ, ТОВА НЕ Е ВАШИЯТ МАРШРУТ!

Минимален брой туристи: **15** Срок за уведомяване при несъбрана група: **20 дни.**

Повече информация на тел.: 0882 966 319 и 0882 966 320

Продължава в брой 4

Туристически маршрут в Рила

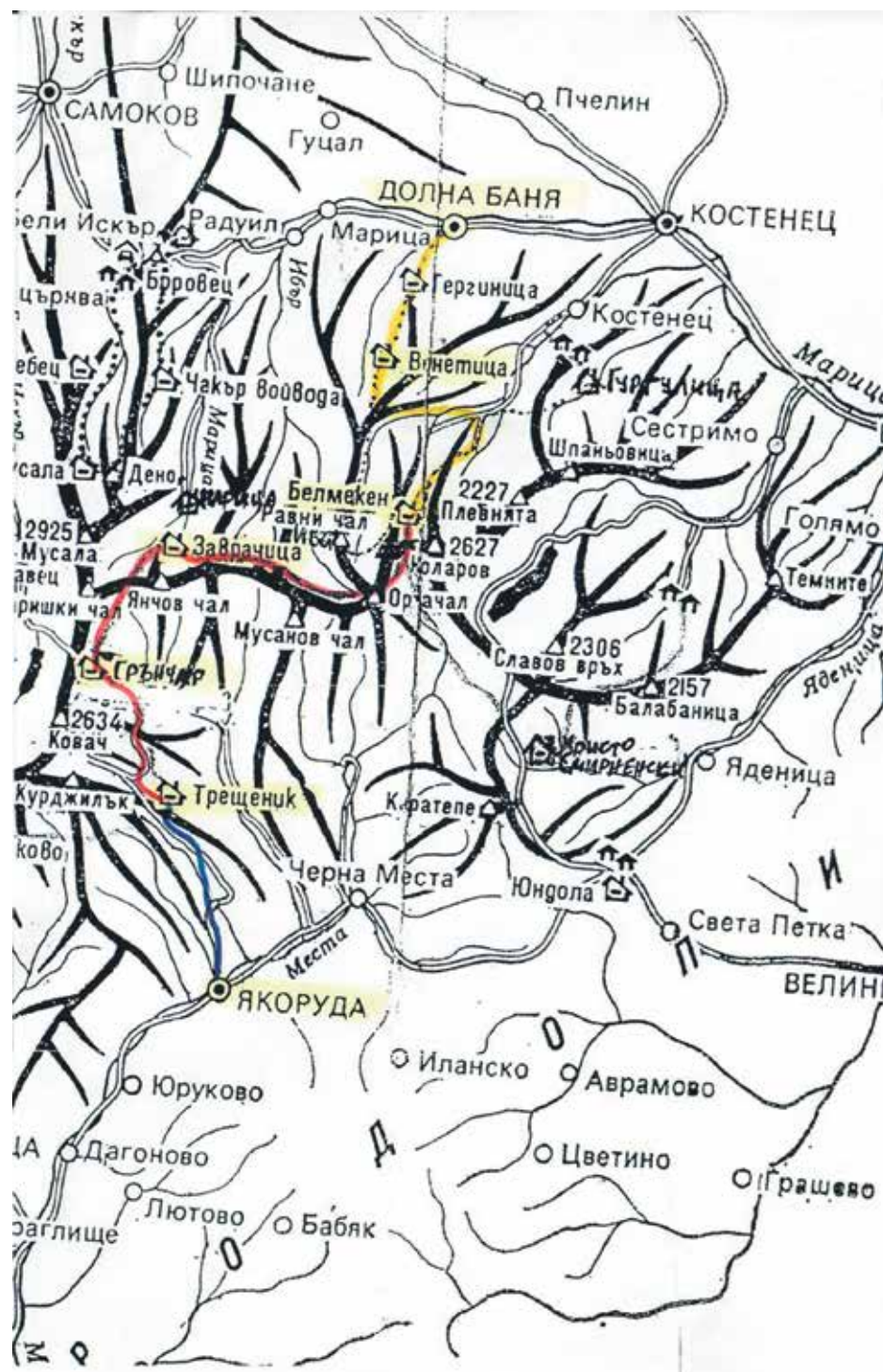
Гр. Якоруда – хижа „Грънчар“ (5.30 часа) – хижа „Заврачица“ (3 часа) – хижа „Белмекен“ (6.30 часа) – хижа „Венетица“ (4.30 часа) – гр. Долна баня (2.45 часа)

С превозно средство. От Якоруда до отклонението за хижа „Трещеник“ са 15 км, а до Нехтеница, където е „Входът“ на Национален парк „Рила“, са още 3 км (общо 18 км). До тук пътят е асфалтиран. От местността Нехтеница до хижа „Грънчар“ е планински път (5 км), достъпен за автомобили с висока проходимост – общо 23 км от Якоруда.

Пешеходен преход. Маршрутът започва от северния край на града през моста над река Места. Преминува се през жп прелеза и се тръгва по шосето за „Трещеник“. Големите завои на шосето се избягват по пряката, маркирана със син цвят пътека. От курортната местност Трещеник (където е разположена хижа „Трещеник“) вече по червена маркировка се продължава по шосето за Нехтеница при входа на НП „Рила“. От моста над Голяма Баненска река започва планински път за хижа „Грънчар“. Пътеката следи трасето му в северна посока, минава край местността Шишковица и по източния склон, а след големия завои по северния склон на връх Суха Вапа се

насочва към хижата и излиза до брега на язовир „Грънчар“. **Хижа „Грънчар“ е на 2200 м н.в., 120 места, външни тоалетни, собствено ел. хранване, туристическа столова, бюфет.**

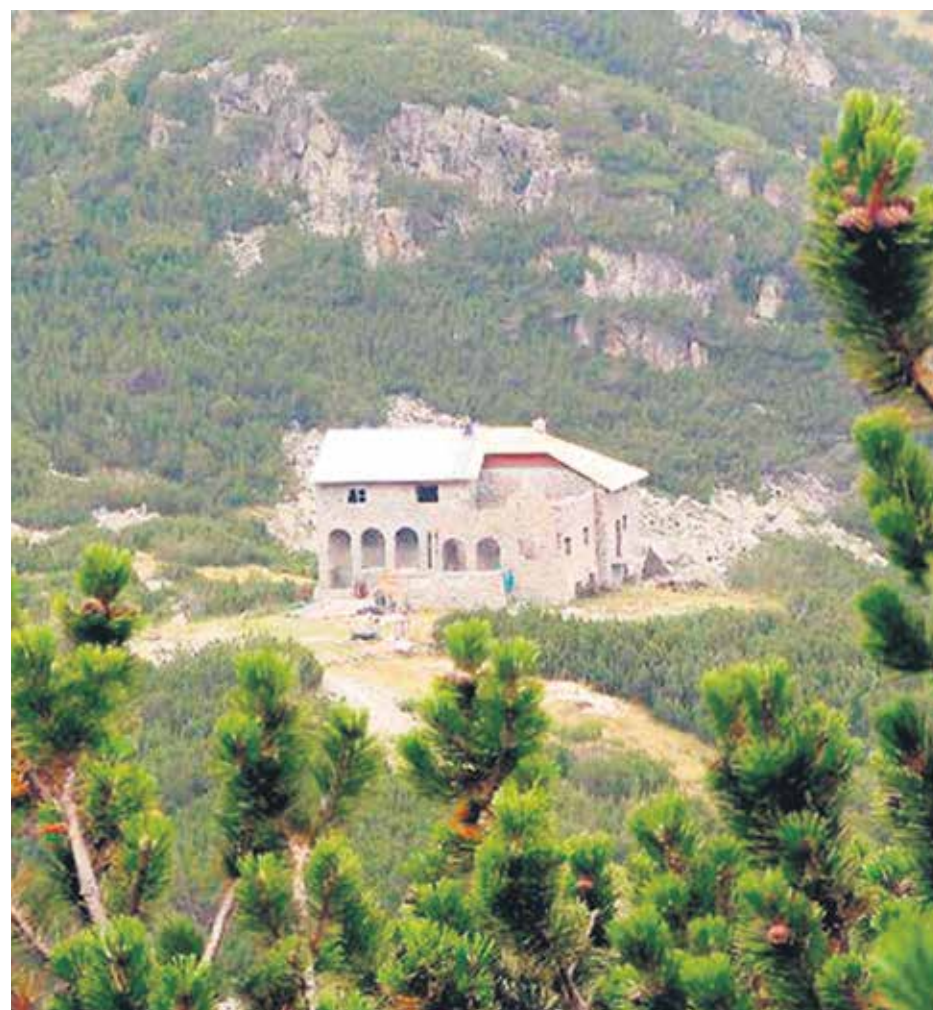
Тръгва се по стария изоставен път за долината на река Бели Искър в северна посока (червена лентова маркировка) и след около 1.5 км пътят за „Заврачица“ се отделя от него. С няколко извивки в подножието на връх Овчарец и в Посоклива вапа пътят достига и пресича рид, който се спуска от Песоклиева вапа към водослива на реките Грънчарица и Рапаница. С леки изкачвания и слизания пътят продължава в северна посока, прекосва източния склон на връх Песоклиева вапа и достига моста над река Рапаница. Започва изкачване от Рапаницкия циркус в североизточна посока и с многократни извивки на пътя се достига седловината Заврачица (2.30 часа). Седловината е кръстовище на туристически пътеки – тук с обща посока запад-изток се пресича трасето на европейския маршрут Е 8 (червена лентова и стълбова маркировка). За хижа „Заврачица“ започва слизане в северна посока по стълбовата маркировка, която избягва няколко завои на пътя и след около 30 минути (общо 3 часа от хижа „Грънчар“) достига **хижа „Заврачица“ (2181 м н.в., 100 места,**

Хижа „Венетица“

Хижа „Грънчар“

Хижа „Белмекен“

Детски зимен празник до хижа „Малка Бузлуджа“

На 15 февруари 2020 г., в подножието на едноименния исторически връх, до хижа „Бузлуджа“, се проведе третият по рода си Детски зимен празник, организиран от Туристическо дружество „Сърнена гора“ и Община Стара Загора. Въпреки лошото

време – в съботния ден имаше много вятър, гъста мъгла и лек снеговалеж, пристигналите да се забавляват старозагорци и децата им бяха повече от 300. Настроение на поляната до хижа „Малка Бузлуджа“ съвсем не липсваше – имаше музика, песни, хора. Организаторите бяха подготвили пет различни

игри в снега – състезание с шейни, снежно ориентиране, щафета в снега, весел крос и семейно сърфване с лодки по снега. Децата опитаха всяко едно предизвикателство и останаха доволни от това, че се справяха повече от отлично с поставените им условия в игрите. Специален гост на празника беше

заместник-кметът на община Стара Загора г-жа Красимира Чахова, която приветства гостите на празника. За най-бързите и съобразителните в игрите бяха осигурени награди, връчени от г-н Петко Крумов, старши експерт в отдел „Спортни дейности“ при Община Стара Загора. По време на празника, двама спасители от Планинската спасителна служба направиха истинска демонстрация – как се извършва спасителна акция в реални условия при наличие на затрупан от лавина

човек. Организаторите бяха приготвили подарък горещ ароматен чай за всички през целия ден, а за възрастните и топло греяно вино. Завладяващите усмивки по лицата на децата, искрите на радост в очите им и приятните емоции в игрите, за които те разказваха с плам, показват, че едно такова събитие се приема прекрасно и не може лошото време да попречи на забавлението.

ТА „Сърнена гора“, гр. Стара Загора

Хижа „Заврачца“

собствено ел. захранване, вътрешни тоалетни и бани, туристическа столова, бюфет).

За хижа „Белмекен“ се тръгва по лятната пътека вляво след хижата край малък поток, спускаш се в долината на Права Марица. В югоизточна посока пътеката излиза на билното понижение, източно от Янчов връх. От билното понижение пътеката се изкачва към слабо очертаната седловина между Цитонски връх и Средни връх. Започва слизане в североизточна посока по склона над циркуса Казана и в източна посока се достига затревеният циркус (2.20 часа). Трасето на маркировката следи силно разлатото вълнообразно било в източна посока чак до Мочурищенското езеро (4 часа). Тук направо (на изток) води маркираната пътека за спортния комплекс „Белмекен“ и хижа „Христо Смирнен-

ски“, а вляво (на север) трасето на Е 8 се изкачва за 30 минути до седловината Ушите между върховете Ибър и Каменисти връх (4.30 часа). Оттук посоката на пътеката става североизточна и започва да подсича северните склонове на Остри връх. За още 1 час се достига тясна скалиста билна седловина, до която се спуска стоманено-въженият паралет на зимния маршрут от Равни връх (5.30 часа). От седловината добре очертаната лятна маркирана пътека в източна посока за 30 минути достига главния маркировъчен стълб на седловината Премката (6 часа). Тази седловина е разположена между върховете Равни връх на запад и Белмекен на изток. От нея вдясно (на юг) маркираната пътека се спуска към Спортния комплекс, а вляво (на север-северозапад) пътеката се спуска край източното подножие

на Равни връх и с няколко серпентини между клека и край северния бряг на Равнивършкото езеро слиза за 30 минути (6.30 часа) пред хижа „Белмекен“ (2208 м н.в., 39 места, собствено ел. захранване, вътрешни тоалетни, туристическа столова и кухня).

За хижа „Венетица“ започва слизане на север край водопада на Равнивършка река и по нейната долина за около 40-50 минути се слиза на обширната поляна Голямото торище (50 минути) в горния край на горския пояс. Основният цвят на лентовата маркировка, който трябва да се следи, е жълт. На поляната са монтирани два маркировъчни стълба, а от южния ѝ край в източна посока се отклонява маркираната с червен цвят пътека за хижа „Гургулица“. Продължава се надолу по маркираната пътека и се достига изоставена сграда в местността Мечите поляни. Тук се отклонява маркираната пътека (зелен цвят) за летовище Костенец. Маркировката за хижа „Венетица“ следи горски път, пресича долината на Шиварития поток, след

него слиза в долината на река Чавча, продължава за кратко по каскаден път и вляво от него се насочва на североизток по друг горски път към местността Хаджийска поляна (3 часа). От нея посоката на пътеката се променя в северозападна и през голямо сечище се насочва към обширната поляна Ечемиците (3.20 часа). От поляната маркираната пътека слиза стръмно към хижа „Венетица“ (1350 м н.в., 50 места, вътрешни тоалетни и бани, собствено ел. захранване, отопление на твърдо гориво, туристическа столова и кухня) – 4.30 часа.

За Долна баня се тръгва по безводен дол и пресичайки го няколко пъти, се достига местността Яхъра. От нея се продължава по горски път, който следи долината на река Долнобанска Бистрица до летовище Долна баня (1.45 часа). Летовището е свързано с 5-километрово асфалтово шосе с гр. Долна баня (общо 2.45 часа от хижа „Венетица“).

Йордан Йорданов

Поклон пред паметта на Мария Джумалиева

Мария Джумалиева е бивш учител по физическо възпитание в гимназията в Кюстендил. Тя е една от основателките на художествената гимнастика в града. Участничка в традиционните женски туристически походи в страната. Дългогодишен член на Туристическо дружество „Осогово“, участник в туристическия хор „Осоговско ехо“, удостоена със званието „Отличник на БТС“ и медал за особени заслуги. Дълги години е била доброволец към Българския червен кръст за подпомагане на възрастни, болни и са-

мотни хора от планинските райони в Кюстендилско.

„Планината е моят втори дом. Пожелавам на всеки от вас да достигне моите години. Да нямате пропуснат миг“, съветваше младите туристи Мария Джумалиева.

Поклон пред светлата ѝ памет!

От Върха на свободата: „Да живее България“

142

години по-късно на 3 март 2020 г. към връх Св. Никола - Шипка, „този чудовен връх на безсмъртен подвиг паметник огромен“, се устремиха хиляди хора от север и юг, от изток и запад. Към Върха на свободата вървяха стари и млади, усмихнати, със знамена и цветя в ръце. Бързаха да се изкачат на върха, за да се преклонят пред подвига и саможертвата на българи и руси, обаяри с кръвта си тази земя, въпреки отмененото в последния момент официално честване на националния празник 3-и март на Шипка.

Пристигнаха туристически колонии, минали по билото на Балкана, калюферци, тръгнащи от хижа „Тъжа“, русенци - от хижа „Плевен“, от гр. Шипка и от гр. Габрово, по стария път, изкачен от стрелците на генерал Радечки по гвма на кон и по пътеката от Соколския манастир, колопоходници.

Мъгла и студен вятър посрещаша всички на Прохода, а горе, към Паметника на свободата, той бе по-силен и развяваше огромния национален трибагреник и разгаряше запаления вечен огън.

Тържеството започна до Паметника на свободата със Заупокойна панихида в памет на загиналите за свободата на България, отслужена от Великотърновския митрополит Григорий и Старозагорския митрополит Киприан, с празнично слово от Великотърновския митрополит Григорий.

В приветственото си слово по случай националния празник на България президентът и върховен главнокомандващ ген. Румен Радев благодари на всички, които на 3 март дойдоха на Шипка, защото пазят и тачат паметта на героите, за които е свята свободата

на България. Гости на тържеството бяха посланиците на Русия, на страните, участнички във войната, военни.

Последва военен ритуал за поднасяне на венци и цветя на Паметника на свободата. Президентът Румен Радев поднесе цветя пред саркофага в паметника и слезе сред хората. Посрещнаха го с овации, всеки искаше да си направи снимка за спомен, да размени топла дума с него.

Вратите на 34-метровия доломитов Паметник на свободата бяха отворени за всеки, който искаше да се докосне до историята на Руско-турската освободителна война, за всеки, който искаше да разгледа обновената експозиция в него, да види Самарското знаме, историческите картини на художниците-баталисти, портретите от 1936 г. на останалите живи опълченци, нарисувани от ба-тошевския учител Стефан

Ковачев. Някак тъжно гледаха от портретите си строителите на паметника - арх. Атанас Донков и скулпторът

Александър Андреев, как вече втора година пада мазилката по стените на Паметника на свободата. Няма ли майстори

сега, които да я възстановят?!

Мъглата на върха бе толкова гъста, че не се вижда-

ше нито Орлово гнездо, нито Бузлуджа, нито Проходът, нито Казанлък, нито Волинската височина, нито връх Шипка, но хората се радваха на националния празник. На площадките под паметника се играеха хора, развяваха се знамена. Хора имаше и на Шипченския проход. Шуменци бяха донесли огромен национален флаг 15/15 м.

Балканът се преклони пред ентусиазма и смелостта, пред родолюбието и патриотизма на хилядите млади хора, дошли тук от всички краища на България, вървели километри пешком, за да могат да застинат в минута мълчание пред подвига и саможертвата на руските воители и български опълченци, за да могат от сърце и душа от Върха на свободата да извикат: „Да живее България!“

М.с. инж. Милка Карагжова

Туристическа патриотична проява на ТД „Свищи плаз Златица – 2013“

На 3 март Туристическо сдружество „Свищи плаз Златица - 2013“ проведе едноръчен поход до хижа „Чавдар“ по случай Националния празник на България. Проявата премина с патриотична гордост и при добра организация. В 09:00 часа групата тръгна от Златица с училищен автобус. Когато пристигнахме в Буново, се поклонихме и едни от най-малките участници в похода поднесоха венец на паметника в центъра на селото, построен в чест на загиналите за освобождаването на България руски воители.

Тръгнахме от селото към Балкана и под жп моста в края на селото срещнахме алпиниста Дойчин Боянов. Всяка година на 3 март той ръководи група, която спуска 25-метров български флаг от жп моста и скачат с бърджии. Снимахме се с тях за спомен. След това тръгнахме към хижа „Чавдар“. Времето беше слънчево и приятно за туризъм. Ние избрахме да вървим

по не толкова лесната планинска пътека. Спряхме за кратка почивка и се снимахме при известен сред планина-

рите вековен бук. Групата пристигна в хижата към 12:30 часа. Хиждарят Иво Йорданов ни посрещна радушно и специ-

ално беше сготвил топла супа и сварил планински чай.

След половинчасова почивка в хижата продължихме

към връх Баба и паметника в местността Хаджийца. Планината ни посрещна с лошо време и силен вятър. Този паметник е построен в памет на замръзналите руски воители при зимното преминаване на Балкана. Поднесохме цветя и направихме обща снимка на групата.

На връщане отново спряхме за почивка при хижа „Чавдар“ и към 16:30 бяхме в село Буново. Там ни очакваше училищният автобус, за да ни върне в Златица. Прибрахме се заредени с положителна енергия от времето, прекарано в планината, и с чувство на горди и свободни българи.

Специални благодарности на хиждаря Иво Йорданов, на планинския водач на групата Ваня Велчева и на Цветан Мартинов, шофьор на училищния автобус.

Георги Герджиков, 11 „а“ клас в СУ „Св. Паусий Хилендарски“, гр. Златица

Как се правят пещерни открития?

Известно е, че целенасочено-то проучване на пещерите в България започва значително по-рано от основаването през 1929 година на Българското пещерно дружество. Примери за това много. Още през 1895 г. братята Херменгилд и Карел Шкорпил, които вече са се заселили в страната, публикуват в трудовете на Чешката академия на науките „Кражки явления в България“, в който се съобщава за 55 пещери и се описват част от тях. В последващите си две публикации по темата през 1898 и 1900 г. те добавят нови данни и общият брой на известните в края на този период пещери достига 87. По-късно редица български учени, а и любители, проучват и публикуват данни и карти на десетки нашени пещери. Процесът на проучване се задълбочава след създаването на дружеството, а впоследствие и след възникването, в по-ново време, и на националните спелеоложки структури към БТС и съставните им пещерни клубове. През последните години в страната се образуваха и необвързани със Съюза пещерни организации.

Статистиката показва, че в рамките на 125-годишната история на пещерните проучвания у нас са открити над 6300 пещери, като цялостната или частична информация за тях се съдържа в Главната картотека на пещерите в България. Това ли е всичко, което Майката Природа е сътворила в земните ни недра? Едва ли, но докато в миналото интензивността на откриването на нови неизвестни пещери е била значителна, то сега това не се случва много често. Площта на пещерните райони, които все още са „бели петна“, все повече намалява, а търсенето и откриването на нови пещери, особено такива със значителна дължина и дълбочина, става все по-трудно и бавно. Затова би следвало да се радваме и адмираме всяко ново откритие, било то на пещера и/или непознати, по една или друга причина, дълбини в отдавна известни пещерни обекти. Защо ли? Защото тези дейности във всички случаи могат да се считат за нови географски открития.

Такова откритие без никакво съмнение бе направено в пещерата „Колкина дупка“ край с. Зимевица в Западна Стара планина. То вече не е новост, но продължава да ни впечатлява, защото историята на проучванията там продължава и днес. Първо проучване е направено през 1963 г. от пещерниците от Студентското туристическо дружество „Академик“ – София. Измерванията им показват дълбочина от 85 м. Впоследствие входът на пропастта е възривен. През 1981 г. в рамките на експедиция на Градската секция по пещерно дело при ГС на БТС – София, входът на пропастта е разчистен и тя отново е картирана. Новоустановената дълбочина е 72 м. В следващите години различни пещерници правиха безуспешни опити да разчистят каменните блокове на дъното, за да увеличат дълбочината, защото съществуват геоложки предпоставки за наличието на по-голяма от съществуващата пещера. През 2008 г. с решаването на тази нелека задача се заеха пещерниците от клуб „Под Ръбъ“ от с. Церово. С помощта на приятели от софийски пещерни клубове те продължиха разчистването и в края на 2009 г., преодолявайки едно голямо стеснение, попаднаха на устието на 50-метров естествен кладенец. Дъното му се оказа края на началото на най-дълбоката засега, а и втората по дължина пещера в България. За 10 години, благодарение на волята и напористите усилия на първопроходците и пещерници от различни места, дълбочината на „Колкина дупка“ нарасна на 543 м, а

На входа на Студен вятър - пещерници от Етрополе и Ракитово

дължината в края на 2019-а достигна 15 484 м. Това обаче съвсем не е краят. Историята продължава!

През изминалата година продължи и станало вече епично изследване на пещерната система 9-11 в пиринския циркус Бански Суходол. Входът на пропасть № 9 е открит през 1978 г. по време на организираната от Студентския пещерен клуб „Академик“ – София. Тогава пещерниците се спускат надолу само 70. През 1981 г. е осъществена връзка между нея и по-високо разположената пропасть № 11, при което се образува система от 2 пещери, чиято дълбочина достига 120 м. До началото на 90-те години академиците правят няколко безуспешни опита да продължат надолу. През 2000 година пещерниците от софийските клубове „Витоша“ и „Хеликити“ дават нов импулс на проучванията на района и конкретно на системата. През следващата година към тях се присъединяват академиците – дълбочината започва постепенно да расте: през 2001 на 180 м, а на следващата година - 225 м. Академици и хеликитици иницират ежегодно провеждане на експедиции, в които се включват пещерници от различни нашени, а даже и чуждестранни пещерни клубове. Пропастта не се дава. В началото има ледник, надолу температурата на въздуха е само 2°C, на места е твърде тясно, мокренето е неминуемо. Всичко това прави напредването и бавно, и трудно, но без борба няма победа. И така дълбочината на системата постепенно започва да се увеличава: 2012 г. - 265 м; 2013 г. - 307 м; 2015 г. - 354 м; 2016 г. - 372 м. Експедицията през август-септември 2019 г. ни донесе щастливата новина, че в пещерната система 9-11 са картирани 700 м нови галерии, при което дълбочината ѝ нарас-

нала с 54 м. Радостта ни е голяма, защото след тези нови открития пропастта стана втората в България с дълбочина над 400 м. Сега тя е дълбока 426 м, а дължината ѝ надхвърля 2 км. И така, бавно и полета, с цената на упоритост и неизмерими усилия, реализирани в рамките на 41 години, системата увеличи дълбочината си с 356 м. Проучванията продължават, а очакванията за още по-големи дълбини са големи. Дано!

Докато напредъкът в „Колкина дупка“ и в 9-11 беше в светлината на прожекторите, сякаш остана незабелязано откритието на пещерниците от пещерен клуб „Мрак“ – Етрополе, от състава на Българското пещерно дружество (БПД). По този повод лидерът на клуба Тодор Тодоров написа: „Пещерата бе известна на малко, и то по-стари хора, защото от дълги години е останала в рамките на един добре заграден частен имот, стопаните на който не обичат много някой да им скита из терена. През септември 2016 г. с Валентин Тодоров и Георги Георгиев – Гогата от пещерния клуб „Искър“ – София, се промъкнахме до отвора. Вальо остана отвън, а ние с Гогата пуснахме първия отвес - чиста камбана 35 метра, сечение 5 на 12 метра - чудесно начало.“

По-късно в помощ на местните ентузиасты се притичаха на помощ и други „бойци“ от клуб „Искър“, а впоследствие и пещерници от БПД. За общо 4 влизания с дружни усилия бяха преодоляни всички предизвикателства и на 4 юли 2017 г. пещерата беше изцяло проучена и картирана. След обработката на данните се оказа, че дълбочината ѝ е 130 м.

За търсенето на нови пещери са необходими не само знание, опит, нюх, набито око, но и късмет. През 2019 г. щастие то да направят голе-

ми открития се усмихна на 3 екипа, два от които взаимно допълващи се.

През април Валентин Тодоров от Етрополе, за който вече писахме, откри в коренището на едно дърво в Етрополския Балкан малка дупка, от която подухва студен въздух. Непосветените трябва да знаят, че за нас, пещерниците, това показва, че някъде там, навътре, вероятно има подземна кухня. Само това им трябваше на тамошните спелеолози. Скоро след това Вальо и Тодор Тодоров запретнаха ръкави и започнаха изкопни и къртачески работи. До началото на октомври, разчиствайки и разширявайки скалните стеснения, те проникнаха до дълбочина 60 метра. Въздушното течение е все така силно и обещаващо и пещерата бива наименувана „Студен вятър“. В средата на октомври към екипа се присъединяват и трима пещерници от Българското пещерно дружество в Ракитово, начело със Стойчо Зарев. Съвместната експедиция добавя нови 40 м към дълбочината на пещерата. Тя става все по-обемна, а и красива.

На 6 ноември етрополци, този път сами, навлизат още 190 м напред и 78 м надолу. Достигнатата дълбочина вече надхвърля 140 метра. Щурмът спря на поредния отвес. Уви, повече въже няма, а по всичко личи, че долу има зала. Към поредната етрополско-ракитовска експедиция се включва и пещерник от клуб „Под Ръбъ“ – Церово. Датата е 30 ноември. Ето как описва част от случилото се Стойчо Зарев: „Стигнахме до дъното на пещерата, където се озовахме в зала с височина около 10 м и широка 5 м. В края ѝ има тесен и висок около 30 см канал, проправен от водата. При бъдеща експедиция,

Как се правят пещерни открития?

Продължение от стр. 17

за да се продължи напред, дъното на канала, настлан с пясък и чакъл, може да се угълбочи с мотика.“

На 23 декември картата на пещерата до мястото, до което е достигнато, стана факт. Измерената ѝ дълбочина е 158 м! Дали това е крайт - предстои да разберем!

Историята на следващото голямо откритие води началото си от 5 май 2015 г., когато с членове на Българското пещерно дружество – Ракитово, се разхождахме по пътя, водещ към пещерата „Лепеница“. В скалите вдясно от него случайно забелязахме малка колкото пръст пукнатина, от която духаше студен въздух. Започнахме да разчистваме с ръце. После продължихме с лопати, лостове и кофи. Студеното въздушно течение ставаше все по-осезаемо. Мотивацията на пещерняците от Ракитово и отделни членове на дружеството не спадна и през следващите три години, въпреки трудностите, дупката ставаше все по-дълбока, но до очакваната и така желаната пещера все не се стигаше. През миналата година в инструментариума на пещерняците влезе в употреба базер, а след това и копаческият, и скалноразбиваческият опит на Валентин Тодоров от Етрополе. И чудото се случи! По време на ежегодната национална пещерна експедиция „Тера Бесика‘2019“ край Ракитово пробивът бе направен. Щурмовците, промушвайки се между каменни блокове, се спуснаха 20 м под входа, но попаднаха на непреодолимо за момента стеснение, зад което се вижда голяма кутина. Следващата акция не закъснява. На 12 октомври 2019 г. Валентин Тодоров и Ангел Гагов и Стойчо Зарев от Ракитово разширяват тесния участък и, преодолявайки стеснението, попадат в невероятно красива зала с

дължина 100 м, широчина 6 м и височина 10 м. В единия си край залата е препречена от огромни каменни блокове, а в другия достига до нисък отвор с пясъчно дъно, препречен от сталактити. Многогодишният труд е възнаграден щедро, но подтикнати от откривателски ентусиазъм, само след месец ракитовци отново са в пещерата. За няколко часа те отстраниха пясъка, заприщващ теснината, и отвориха 10-метров проход напред. Думите на Стойчо Зарев предават образно емоциите, владеещи първопроходците: „Радостта за всички бе неописуема с думи, белият цвят на калциевия карбонат бе навсякъде, вторичните пещерни образувания буквално са обсипали новооткритата част на пещерата. Сталактити, сталагмити, сталактони, граперии, синтрови панички, пещерни бисери и много красиви натеци, тук е всичката пещерна красота, събрана на едно място! Продължихме напред, но не много дълго, тъй като стигнахме до поредния блок и срутване, който ни спря, но след разчистване на един малък отвор в горната му част успяхме да влезем в зала около четиринадесет метра широка и десетина метра дълга. На пръв поглед пещерата задънва, но на дъното вдясно на залата напрошените мраморни скали, изгладени и избелени до блясък, показват движението на водата. Точно там забелязахме малък отвор, който продължава надолу. От там се усеща въздушно течение. Пещерата продължава и чак своите нови откриватели! Какво има нататък, се разбра след проникването в началото на настоящата година, но това е друга „приказка“, която ще бъде разказана по-нататък. Във всеки случай дължината на пещерата „Ледникът“ надхвърля 2 километра.

Лидерът на софийския клуб „Екстрем“ и дългогодишен изследовател на Боснешкия

Тодор Тодоров се спуска в пропастта Мрак

карстов район Атанас Русев написа: „Разкриването на тайните на „Попов извор“ в Боснешкия карстов район е мечта на спелеолозите повече от 40 години.“ По принцип това твърдение е вярно, но навярно нашият добър приятел не знае, че карстовите явления в тази част от полите на Витоша, включително и „Попов извор“, са били обект на публикацията на Х. и К. Шкорпил от 1895 г., за която спомнахме по-горе. Дебитът на извора е между 60-150 л/сек., той гренира значителна част от варовиковия масив, което поражда интереса на пещерняците от студентския клуб „Академик“ – София. Петко Съинов, който бе един от най-активните в миналото академици, споделя: „На няколко пъти се правиха опити директно да

се мине през гърлото му. Първият опит да се премине с акваланг бе неуспешен. На няколко пъти се вадиха камъни за понижаване на нивото на водата, която наистина спадна с 10-20 см, но от това перспективите за преминаване не станали по-добри. Въпреки това работата по разчистване на гърлото на извора продължи до 4 юли 1981 година. На този ден Емил Стоянов премина с акваланг входния сифон (12 м) и попадна на втори сифон. Георги Антонов също прави несполучлив опит.“ На 11 юли същата година Н. Ланджев и Г. Антонов отново опитват късмет си, но уви! За Г. Антонов опитът завърши трагично.

23 години по-късно пещерняците от клуб „Екстрем“ направиха опит да източат извора с помпи, но навлизане

навътре не бе осъществено. Резултатите от водочерпенето обаче показаха, че вътре е „складиран“ огромен воден обем. Първото водоглавно проучване до „края“ на извора направи Иво Калушев на 4 юни 2017 г. Тогава той навлезе 100 м навътре, но спря проникването си пред преодолимо, но с голям риск стеснение. Така, до октомври миналата година, какво се крие зад „Попов извор“, остана загадка. Но загадките съществуват, за да бъдат разкривани. С разкриването продължиха да се занимават момчетата от клуб „Екстрем“. И заниманието им се оказа плодотворно. Зад извора се крие голяма пещера. За това, какво и как се случи, ще разберете съвсем скоро!

Алексей Жалов

Експедиция в пещера „Юбилейна“

От 24 до 26 януари членовете на Спелеоклуб „Саламангър“ към ТД „Сърнена гора“, гр.

Стара Загора, осъществиха тренировъчно-опознавателна пещерна експедиция в пе-

щера „Юбилейна“ край град Пещера. В нея взеха участие 20 човека, между които и 3 деца.

Пещерата е открита в началото на февруари 1974 г. на около 4-5 км югозападно

от град Пещера. Тя е неблагоприятно разположена (на няколко нива, с прагове помежду им), дълга е около 1000 м, а в самия ѝ край има малка пещерна река. Специалистите казват, че няма пещерна форма на подземния карст, която да липсва в пещера „Юбилейна“. Самата пещера се намира в близост до известната пещера „Снежанка“, в склоновете на същата речна долина. Още от самото ѝ откриване достъпът до „Юбилейна“ е бил ограничен, което е спомогнало да се запазят уникалните пещерни форми. Понастоящем Спелеоклуб „Бесепара“ към ТД „Купена“, гр. Пещера, контролира достъпа до нея.

ТД „Сърнена гора“, гр. Стара Загора
Снимки: Елена Господинова и Димитър Нейчев

Шуменец представи фотоизложбата „Разходка из Скандинавия“

Шуменецът Венцислав Илиев, член на Туристическото дружество „Мадарски конник“, най-напред тръгва с пътнически велосипед из различни страни в Западна Европа, като е направил пет тура, изминал е общо над 45 хиляди километра. Запленен от природните красоти, той си закупува и фотоапарат, за да заснема интересните обекти. Той е пътешественик, фотограф, авантюрист и писател. Младият мъж казва, че е останал безкрайно благодарен на десетките граждани на отделните страни, които са го посрещали приятелски, дори са го приютявали в домовете си. Затова и Венцислав Илиев казва, че европейските турове са преминавали с малко средства. Дори в един от туровете през Мароко е сменил не един или два велосипеда, защото движението по различните пътища поврежда гумите на колелото му.

Венцислав Илиев запазва искрата на приключенията си още от малък, но през 2011 година вижда в приключенията си своя живот. Заедно с фотоапарата си ги документира, но повече е фокусиран върху природата и пейза-

жите, които го заобикалят всеки ден при неговото пътуване. Със своите фотоси той подреди изложбата си в Регионалната библиотека „Стилиан Чилингиров“ в Шумен, която нарече „Разходка из Скандинавия“. В нея представя пейзажи от своето пътешествие през Норвегия, Швеция, Дания и Финландия.

„В тази изложба съм фокусирал вниманието си не толкова към своето пътешествие с велосипеда през 2019 година из Скандинавия, колкото към удивителната природа на Северните географски ширини. Едва ли има някъде по света на едно място толкова красиви и същевременно страшни и грандиозни пейзажи като тези в Норвегия. Със своите дълбоки и величествени фиорди, високите планини, чистия въздух и студената вода ме привлякоха за втори път да тръгна по този веломаршрут през последната година“, усмихва се доволен Венцислав Илиев, който готви нов поход за 2021 година в Исландия.

Текст и снимка:
Георги Николов,
гр. Шумен

Спомен за Димитър Гочев и напусналите ни хористи от хор „Планинска песен - Филип Аврамов“

На 6 март 2020 г. се навършва една година от кончината на Димитър Гочев, изтъкнат деятел на туристическото хорова пеене и почетен председател на Сдружението на туристическите хорове в България и на създадения от маестро Филип Аврамов хор „Планинска песен - Филип Аврамов“. До последния си ден той пееше и ни подкрепяше. Поради получения инсулт и влошеното си здраве, Димитър Гочев приживе разпореди Николай Костов да бъде председател на хора, а Боряна Чолева - отговорник по музикалните въпроси и зам.-председател. Те се справят много добре със задачите си благодарение на натрупания опит.

Запази се структурата на хора - на основния му състав и на мобилния Йодлеров състав. Г-н Гочев и Богдана Стефанова бяха стожерите на двата състава. За съжаление Богдана Стефанова на 10 ноември 2019 г. също ни напусна. Като основен стълб в дейността на хора остана посоченото от Димитър Гочев ново ръководство. С течение на времето се стигна до финансов колапс, едва се събираха пари за хонорарите на диригента и корепетитора. С помощта на новия диригент маестро Евгений Мирев и краткотрайното спонсорство на Ловно-рибарския съюз, уредено с писмена молба от ръководството, хо-

рът продължи да съществува, поддържайки членството си в Сдружението на туристическите хорове в България и Българския туристически съюз. С помощта на БТС ни бе подигурена зала в сградата на Министерството на младежта и спорта за една репетиция седмично. На акордеониста се заплаща от събрания членски внос на хористите. Пиша всичко това, за да се разбере колко ни е трудно без Димитър Гочев и

Богдана Стефанова. Точно заради това ние, признателните хористи и ръководство, организираме възпоменателен концерт за тях и всички починали хористи от 1959 г. до сега, участвали в основния и в Йодлеровия състав, който беше т.нар. мобилна пожарна команда и беше обичан от всички състави в Сдружението на туристическите хорове в България и от публиката.

Концертът ще се състои

на 4 април 2020 г. от 11.00 ч. в концертната зала в Дома на културата „Средец“ в столицата на ул. „Кракра“ 2А. Каните всички приятели на хоровото туристическо пеене! Нека заедно да почетем паметта на всеотдайния следовник на делото на Филип Аврамов, както и на останалите певци и инструменталисти, посветили живота си на туристическото хорова пеене.

Николай Костов

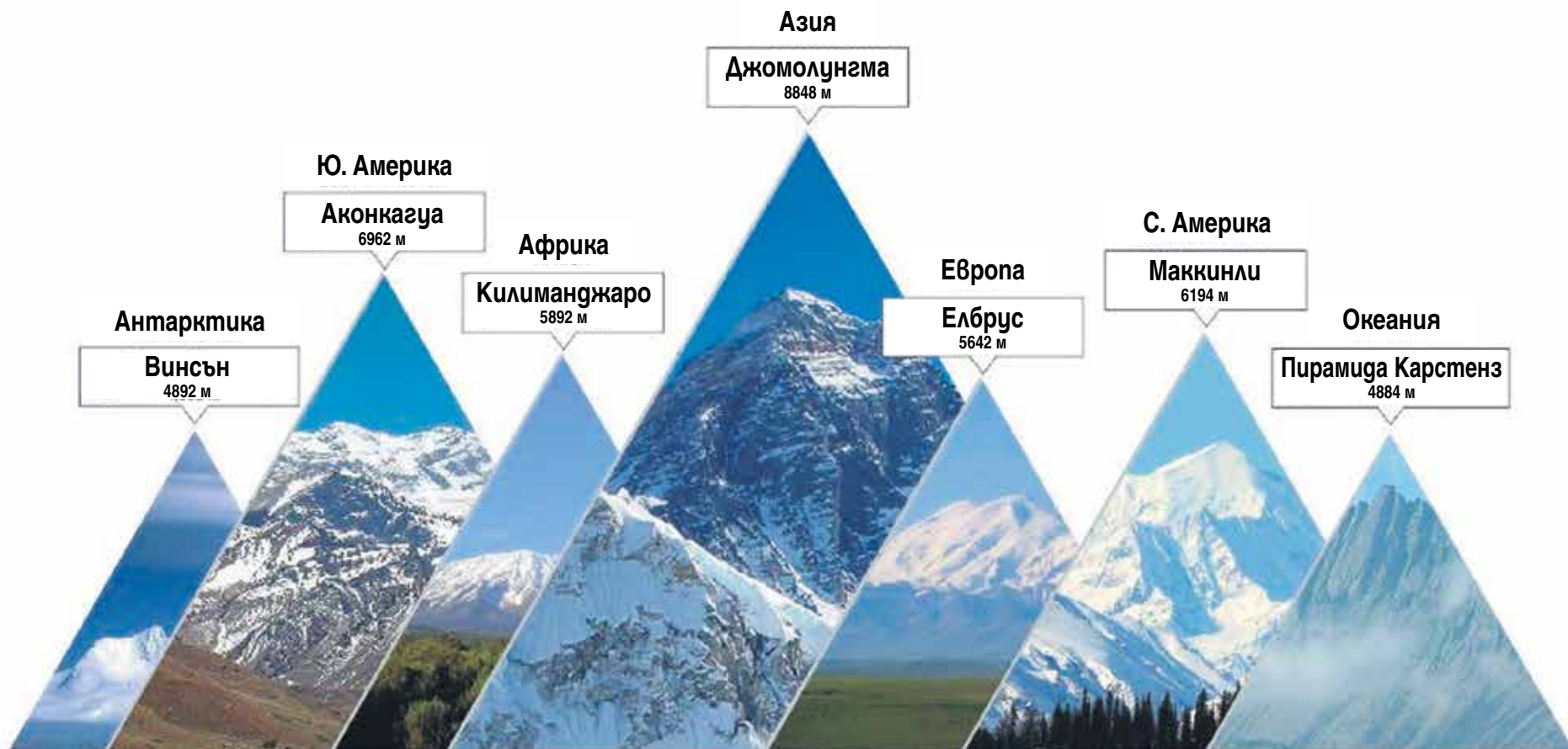
Туристи ветерани почетоха 142-годишнината от освобождението на Русе

На 20 февруари 2020 г. се навършиха 142 години от освобождението на гр. Русе от турско робство. Сред официалните гости на празника присъства и президентът на Република България Румен Радев, придружен от кмета и областния управител на Русе, консула на Русия в града, представители на духовенството, много гости и русенци.

Възстановката показва освобождението и получава не ключа на Русе от генерал Тотлебен, който е посрещан по стар български обичай с погача и гайдар. На Паметника на свободата бяха поднесени много венци и цветя - част от тях оставиха туристите ветерани от ТД „Приста“ - гр. Русе.

Петя и Камен Колчеви с „Континенталната колекция“

Продължение от стр. 1

Историята на тази надпревара е твърде интересна и вълнуваща, защото се води в продължение на дълги години и преминава през различни етапи. Тя е интересна и за нас, българите, не само защото вече имаме трима носители, но и защото в нея са вплетени имената и на още няколко наши алпинисти.

Когато на 24 май 1956 г. 35-годишният швейцарски алпинист Адолф Райс, заедно с още трима свои сънародници, осъществява второто изкачване на Еверест (8848 м), той отправя поглед в далечината. Опианен от големия успех, Райс заявява намерението си да изкачи най-високите върхове на всички континенти. Тогава идеята му е била колкото замечтаваща, толкова и предизвикателна. По това време обаче колекцията е изглеждала така: Еверест (8848 м) за Азия, безспорно един от най-труднодостъпните върхове, Аконкагуа (6962 м) за Южна и Северна Америка, Килиманджаро (5892 м) за Африка и Монблан (4807 м) за Европа. Първенецът на безлюдния и леден континент Антарктида – Винсън, с височина по това време 5140 м, не бе включен в колекцията. Извън нея бе и претензионният първенец на Австралия – Косцюшко (2230 м). На Райс му бе необходимо малко време и той успя.

Междувременно специалистите преместиха границата на Европа малко по на изток и вече не Монблан, а кавказкият първенец Елбрус (5642 м) бе обявен за първенец на Стария континент. Към колекцията бе включен и връх Винсън (4892 м) за Антарктида. Тъй като Северна

Америка вече бе отделена от Южна Америка като отделен континент, бе включен и нейният първенец Маккинли (6193 м), който от известно време отново възвърна старото си име Денали. По това време на „сцената“ на тази престижна колекция излизат двама богаташи – милионерите Ричард Бас от САЩ, притежател на каменно-въглени мини, и англичанинът Франк Уелс, собственик на филмова компания. Хвърляйки много пари, само за една година (1983) те буквално превземат Аконкагуа – януари, Маккинли – юли, Килиманджаро и Елбрус – септември, Винсън – ноември и Косцюшко – декември. Съдбата се решаваше на Еверест. След два неуспешни опита Уелс достигна само до 7896 м – Южното седло между Еверест и Лхотце, и се прости с мечтата си, а на 30 април 1985 г. Бас успява. С това той става носител на два рекорда – пръв събира тази трудна колекция и е най-възрастният покорител на Еверест – 55-годишен. Както вече е известно, този рекорд многократно бе подобряван, за да стигне до 80-годишния японец Юичи (Юта) Миури. Ричард Бас не бе съвсем доволен, защото след време бе обявен за носител на „Малката серия“ на короната, защото бе изкачил австралийския първенец Косцюшко вместо Джая (Карстенс) и европейския първенец Монблан вместо Елбрус. В процеса на неговите изкачвания специалистите присъединиха към Австралия Нова Зеландия и Нова Гвинея под общото име Австралия и Океания. При това положение не връх Косцюшко, а Карстенс Пирамид (Джая) – 5029 м, а впоследствие 4884 м, оформи окончателно колекцията, която специалистите

нарекоха „Голямата серия“.

В битката вече се бяха включили и няколко от най-силните алпинисти, които започнаха надпреварата за окончателното подреждане на върховете, оформящи най-високите върхове на 7-те континентални първенци. Меснер вече си бе „разчистил“ сметките с 14-те осемхилядника и побърза и тук да спечели лидерското място. На 13 декември 1986 г. отиде на Ледения континент за Винсън. Даде много пари, а той ги имаше достатъчно. Изкачи го, но бе разочарован, защото малко преди това почти незабелязано надпреварата спечели значително по-неизвестният канадец Пат Мъроу.

Впечатляващо стана и постижението на Герхард Шмац от Германия, който не само събира колекцията на 57 г., но прибавя към нея и най-високите върхове на 7-те най-високи острова, при това на всичките островни върха е бил сам. Доста по-късно в голямата битка се включват и дамите, като съвсем очаквано корона печели първата жена, стъпила на Еверест – японката Юнко Табей, 8 септември 1992 г. С това си постижение тя се нарежда на 15-о място сред мъжката класация. Нека споменем още две дами, защото само 4 месеца след Юнко колекцията събира и францужойката Кристин Жажен – 25 декември, нареждайки се на 20-о място. Две години по-късно, под номер 26, застава и американката Доли Лефевер. Едва през 2002 г. тази толкова престижна колекция придобива и първата съпругеска двойка Сюзън и Еришер от САЩ.

В периода, откакто започва тази колекция, непрекъснато се сменя и броят на върховете, което наложи на

месата на комисията по височинен алпинизъм към УИАА, която на свое заседание решава, че носители на „Голямата серия“ могат да бъдат всички, които са изкачили петте неоспорими върхове: Еверест, Аконкагуа, Денали (Маккинли), Килиманджаро и Винсън. Косцюшко се изключва от тази серия и на негово място се включва връх Джая, защото на новия континент Австралия и Океания именно той е най-висок. Подобен е и случаят със стария първенец на Европа Монблан, заменен от Елбрус. Последните два върха се признават към така наречената „Малка колекция“.

Въпросите за колекцията на 7-те континентални първенци често са били тема и на Годишника на Американския алпийски клуб, който се счита за най-реномираното алпийско издание в световен аспект и в него се публикуват всички най-значими постижения по планините на света. Правейки анализ на постиженията в тази насока, Годишникът съобщава, че най-продължително време колекцията е събирала от германеца Герхард Шмац – 20 години и 18 месеца. Само за 7 месеца и 11 дни – от 10 май до 21 декември 1990 г., колекцията събират Роб Хол и Гери Бол от Нова Зеландия. От събралите „Голямата серия“ най-млад е Джорджан Ромеро (15 години и 165 дни) от САЩ, а най-възрастен – канадецът Вернер Бергер (76 години и 129 дни). Когато Атанас Скатов събра тази колекция, той се нарежда на 119-о място. Като към тази бройка се прибавят и 230-те души, събрали „Малката серия“, общият брой на алпинистите и пътешествениците, отдали се на тази колекция, е 349, представители на 54 държави.

Ето че тези дни от без-

людния континент Антарктида дойде много приятната за нас вест. На 18 януари семейната ни двойка Петя и Камен Колчеви са изкачили връх Винсън (4892 м), с което Петя става първата българка и втори българин, събрал тази колекция. Още от Антарктида обаче Петя и Камен обявиха, че тръгват за Аржентина, за да направят опит за изкачването на връх Аконкагуа. За Камен то щеше да донесе същия успех, какъвто вече имаше Петя. Тук е мястото да поясним, че през 2005 г. на Камен малко не му достигна още тогава да си разчисти сметките с първенеца на Южна Америка. Причината да се върне малко под върха бяха изключително лошите обувки, които заплашваха Камен от неприятни последици за краката му. На 9 февруари Петя и Камен успяват и на Аконкагуа. Така, както и на Еверест през 2009 г., те станаха една от десетината съпругески двойки, стъпили на първия връх на планетата, така и сега се нареждат към малкото двойки, събрали 7-те континентални първенци.

Началото за пътя им към тази колекция започва през 2003 г. с връх Денали (познат доскоро и като Маккинли). После се зареждат – Аконкагуа (само за Петя), 2009 г., връх Еверест, 2010 г., Килиманджаро, 2013 г., връх Елбрус (зимно изкачване, и то цялото семейство – Петя, Камен и трите им деца), 2018 г., връх Карстенс (Джая), 2020 г., връх Винсън (18 януари за двамата, с което Петя завърши колекцията) и накрая, 9 февруари – връх Аконкагуа, за Петя само едно изкачване в повече, а за Камен край на тази престижна колекция.

Доц. Сандю Бешев

Да си спомним за Боян Петров

На 7 февруари тази година Боян щеше да навърши 47 години. На тази дата многобройните му приятели щяха да се съберат, за да му поднесат своите искрени пожелания. Навярно щяха да го поздравят и като първи българин, събрал колекцията на 14-те надоблачни гиганта и завоювал най-престижната за алпинистите колекция – „Хималайската корона“.

Щяха... Но съдбата реши друго. Остави го само на 45 години, а най-ниският, и по мнението на мнозина специалисти един от най-леките осемхилядници, спря устрема му към висините. „Джуджето“, както обикновено алпинистите наричат Шиша Пангма, показва характер. Разгневи се и цели 12 дни снежни виелици и урагани ветрове не позволиха на спасителните отряди да тръгнат към него, когато той толкова много се нуждаеше от тяхната помощ.

Боян не се завърна от 11-ия си осемхилядник. Дали нещастие го е сполетяло преди или след изкачването на върха, остана неизяснено. Това обаче не е толкова важно. Важното е, че един от водещите ни алпинисти ни напусна в разцвета на силите си. Боян обаче остави дълбока следа след себе си и записа името си завинаги в летописа

на българския алпинизъм, и то най-вече в сферата на височинния алпинизъм. Започвайки на 30 август 2000 г. с първенеца на Турция връх Арарат, Боян осъществи изкачвания на още шест петхилядника – Арарат, Демавенд, Елбрус, Килиманджаро, Кения и Маргарита. Стъпи и на 3 шестхилядника – Аконкагуа, Денали и Кан Тенгри. Изкачи се и на трите памирски седемхилядника – Комунизм (днес Исмаил Самани), Ленин (Авиценна) и Корженевска.

Набрал опит през 2009 г. Боян се прехвърли далеч на изток, като изкачи първия си осемхилядник Хигън пик, на който заедно с още трима алпинисти осъществяват първо българско изкачване. После се заредиха: Кангчендзъонга – първо българско, Броуд пик, К2 – първо българско, Манаслу – първо българско, Анапурна, Макалу, Нанга Парбат, Гашербрум 2 и Дхаулагири, или общо 25 върха над петте хиляди метра. Тези му успехи го изпратиха в три поредни години в състава на 10-те най-добри спортисти на годината – 2014, 2015 и 2016-а. И това, което е много важно – и на 10-те си осемхилядника Боян се изкачи, без да ползва животелната сила на кислородните апарати. Не прибегна и до каквато и да е помощ от

страна на шерпите, както и да ползва опънатите от тях парапети. Осъществи първия за българите хеттрик, като през 2014 г. в границите на 100 дни осъществи изкачвания на три осемхилядника – Кангчендзъонга (22 май), Броуд пик (23 юли) и К2 (31 юли). По най-категоричен начин, с българския флаг, той документира присъствието си на най-високата точка на 10-те върха. Или казано по-ясно – там, откъдето всяка следваща крачка бе само надолу.

Боян не бе само алпинист, но и уважаван научен работник. Той слезе в подземие то на над 450 пещери и пропасти. Обогасти колекцията на Националния природонаучен музей с над 25 високопланински вида – животни и птици, някои от които наречени на неговото име. В планината бе не само спортист, но и учен и изследовател. Прояви високата си гражданска позиция по много важни екологични и обществено-политически проблеми, с което заслужи и две номинации за напреварата „Мъж на годината“ – 2014-а и 2016-а, а през 2017 г. спечели и първото място.

Боян завърши висшето си образование в СУ „Климент Охридски“, но премина и през аудиториите на Аграрния университет в Пловдив. Не

прекъсна нито за миг връзката си с Перущица, където е и неговият корен. Отиде си твърде млад, но ни остави и една прекрасна книга, „Първите седем“, в която не само разказа за осъществените от него изкачвания, но даде и редица ценни напътствия към

тези, които ще поемат по неговия път.

На 3 май 2018 г. България и българският алпинизъм загубиха един голям алпинист, и което е още по-важно, един достоен Човек.

Доц. Сандю Бешев

70 години на пост в планината

В края на януари, в ресторант „Ловен парк“ (Гребната база) в Пловдив, се събраха много хора. На някои от тях косите бяха побелели, а на други прошарени. Между тях имаше и няколко младежи, които в настоящия момент поддържат идеята на своите предци. Поводът да се съберат хора от три поколения бе един заслужен юбилей. Юбилей, за който те има какво да си спомнят и дълго да си разказват. Изминали са 70 години от онзи ден, в който неколцина ентузиастични поставят началото на Планинската спасителна служба в гр. Пловдив.

На срещата те не бяха сами, а както винаги е било в отминалите 70 години, така и сега пловдивските спасители са заедно със своите партньори. С представителите от МВР, „Авиобаза 24“ в с. Крумово, Звено „Пожарна безопасност и спасяване“,

Врански, Васил Стойчев и Георги Зисов, с основание считан за един от най-дейните организатори в онези далечни години. Това е третият поред спасителен отряд, след централния в София (1933 г.) и този в гр. Самоков (1948 г.). И в това няма нищо случайно, защото и трите града са най-близки до най-големите и най-посещавани български планини – Рила, Пирин, Стара планина и Витоша. В следващите години 1949-1965 един след друг се създават още редица отряди, за да нарастат към днешна дата до 32 с 500 членове. За времето на първите години пловдивският отряд много бързо набира популярност и численият му състав стига внушителната бройка от 120 души.

Създаването не само на пловдивския, но и на останалите отряди, е мотивирано от необходимостта да се оказва помощ в планината,

както и кучето Вихрен...

За тази среща и за тези хора е и разговорът ми със заветния пловдивската служба Георги Стамов.

За начало на пловдивския спасителен отряд се счита 1949 г. Основатели са изявените планинари Янко Мляков, Янко Монтанов, проф. Любен Телчаров, основател и на Българския планински клуб (БПК) през 1929 г., на Спасителната служба в България през 1933 г., както и на Студентския алпийски клуб в Пловдив през 1957 г., проф. Виктор

като на този етап изключително популярно става дългителното овладяване на ски техниката, продължителните туристически преходи и най-вече овладяването на алпийската техника.

През тези 70 години за пловдивския отряд са отговорили няколко души, всеки от които е внасял нещо ново, за да се развива отрядът както в техническо отношение, така и за повишаване квалификацията на доброволните спасители. Поради това нека споменем техните имена,

спазвайки хронологията – Иван Табаков, Атанас Сидеров, Костадин Калчев, Георги Имов, Недко Недев и моя събеседник Георги Стамов, който е отдал цели 32 години на високохуманното дело, първоначално като доброволен спасител, а впоследствие и като заветен служител.

С годините работата на отряда става все по-трудна и отговорна. От спасители, които не са на щат, а са доброволци, се изисква висок професионализъм, отлична кондиция и голяма любов към планината и към хората, които бродят в нея както при летни, така и при зимни условия. Това и фактът, че материалната база, екипировката и характерът на работното положение на спасителите изискват много бърза отзивчивост, постепенно намаляват числеността и към 80-те години отрядът се свежда до 44 души, 7 от които щатни спасители, изнесени на стационарния пост в планината главно на база „Здравец“ – първата извънградска база в страната.

През годините пловдивският отряд е подготвил и разполагал с много изявени спасители, с висока квалификация и званието „Инструктор по планинско спасяване“, каквито са: Георги Имов, Илия Халимбаков, Стоян Загорски, Недко Недев, Георги Шицов, Младен Райчев, както и младите Петър Дамянов и Геор-

ги Черноземски и, разбира се, моят събеседник, който е и инструктор по подготовка на спасителни кучета.

Демократичните промени през 1989 г. не подминават и работата в спасителната служба. Смяната на модела налага нови правила и изисквания, пловдивският отряд през 2008-2009 г. наброява 13-14 души, с болка ми съобщава Георги. „Но бързо се съвземем, в момента пловдивският отряд се състои от 25 души, от които 24 са доброволци. Отрядът е добре оборудван, в добро материално-техническо състояние. Разполага с два високопроходими автомобила, моторна шейна, ремаркета.“

Както още в началото споменахме, от много години ПСС – Пловдив, е в тесни партньорски взаимоотношения с „Авиобаза 24“ в Крумово. Добре работи с МВР, полицията, с „Пожарно-аварийна безопасност“. Работи се много добре с всички отряди в страната. Не само взаимно си помагаме като помощен отряд на подбалканските отряди при акциите по Стара планина, но участваме и в акции в цялата страна. Неразделна част от работата са и прите кучета, с които отрядът е работил – Хектор и Вихрен.

Тук именно трябва да споменем за първия водач Недко Недев с куче Хектор, който е участвал в редица акции,

най-важна от които е земетресението в Спитак - Армения, през 1988 г. Самият Георги, който поема спасителните кучета от Недко, е участник в спасителната акция след земетресението в Турция през 1999 г. – в Ада пазарь и Дюздже с първото си куче „Арис“. С него той участва и в издирването на български екипаж след потъването в Черно море на кораба „Хера“. А с второто, или сегашното куче Вихрен, участват в спасителните работи след почти всички наводнения у нас в последните години – в с. Бисер, с. Иваново, с. Бориславци, варненския квартал Аспарухово, в акцията след влаковата трагедия в Хитрино.

Пловдивският отряд участва и при спасяването на хора след трагедията на връх Амбарица на групата от Кърджали през декември 1994 г., когато въпреки усилията 10 души намериха смъртта си по склоновете на вр. Амбарица. Наскоро отрядът участва в съвместна тежка нощна акция на подбалканските отряди по спасяване на човек на хижа „Левски“. Много тежка акция имат пловдивските спасители и над хижа „Раи“ на излизането от „Тарзанова пътека“, където турист от гр. Съединение хвърля пиратка по глизан, който го напада. Последствието е счупен крак, и то на много труден технически пасаж. Ярък пример в това отношение е току-що завършилата 5-дневна спасителна акция в района на вр. Ботеф, която за съжаление завършва без резултат.

Трудни акции спасителите са имали не само във високата планина и при зимни условия, но дори и по Великден – лекарка изчезнала в района на х. „Върховърх“. Акциите само на пловдивския отряд от 1996 г. досега са 238. „Планинското спасяване е религия, която се изповядва от много хора. Не водим отчет на спасения, а и не това е важно. За да си планински спасител, е нужно да обичаш планината, да си готов във всеки момент да тръгнеш да спасяваш хора, изпаднали в беда“, ми сподели Георги Стамов, за когото ПСС е мисия от 32 години.

Доц. Сандю Бешев

Поход в планината Огражден

42-ма пешеходци и ветерани туристи от ТД „Калабак“ взеха участие в похода из планина Огражден, местността Трънката, намираща се над село Долна Рибница.

На това място преди 112 години в сражение с турски аскер и башибозук загиват 22-ма души от четата на петричкия околийски войвода Мануш Георгиев, член на ВМРО. Събитието остава в историята като Петричката епопея, възпята от народа в песни, съхранени и до днес. Сред загиналите заедно с Мануш Георгиев са и четирима ръководители на Петричкия революционен комитет Александър Унев, Тома Митов, Михаил Вардев и

Стоян Търнаджиев.

Тази инициатива бе подета от бившия председател на ТД „Калабак“ Григор Дремджиев преди шест години с поднасяне на венец на гроба на Мануш Георгиев. Така всяка година в първия почивен ден от февруари туристите от ТД „Калабак“ излизат на поход до лобното място на Мануш войвода и паметника, където е погребан легендарният войвода.

Събитието придоби голяма мащабност. В него се включиха жители на селото, представители на Община Петрич и някои политически организации.

ТД „Калабак“, гр. Петрич

Ямболските туристи ветерани отчетаха 2019-а

Измина още една успешна година от живота на Клуба на туристите ветерани „Любен Брънеков“ - гр. Ямбол, изпълнена с много походи, нови маршрути, излети, екскурзии, празници, емоции и нови познания.

Нашата най-важна задача е продължаването на традициите в развитието на туристическото движение според възможностите ни и провеждането на културно-масова дейност за повишаване компетентността на членовете за по-здравословен начин на живот, за разнообразяване на сивото ежедневие с повече радостни моменти и положителни емоции, укрепване добрите отношения в клуба, създаване на другарство и взаимопомощ. Всичко това повишава качеството на нашия живот.

Като туристи и тази година засвидетелствахме уважението си към нашия любим вестник „Ехо“ и бяхме активни в абонамента, защото всеки месец го очакваме с нетърпение, за да прочетем поредните интересни прояви на туристическото движение в цялата страна. За 2020 г. се абонираха 40 туристи, членове на клуба, за което получихме поздравления от редакцията на вестника.

Просветната ни дейност през изминалата година бе на по-високо ниво. Редовно се

честваха важни празници и събития, провеждаха се беседи на различна тематика, като поведението в планината, екипировка, първа помощ, ролята на водача, другарството и взаимопомощта. Всяка седмица провеждаме по едно събрание, на което започваме с разбор на проведените излети, екскурзии, походи или гостуване по покани на други клубове на туристи ветерани от цялата страна. От разказите на участниците ние всички се потапяме в техните преживявания, виждаме планините през техните очи, радваме се или малко им завиждаме, зависи от гледната точка. Имаме и рубрика за бележити туристи от Ямбол и областта.

В доклада за туристическата дейност на клуба по Календарния план за изминалата 2019 година са отчетени:

Еднодневни излети: до Бакаджик - 11 броя, до Карандила - 12 броя, до Буковец - 1 брой - общо 404 участници.

С една нощувка: до Тополовград и Странджа.

С две нощувки: до Чернатица, Караджов камък, Черни връх, Аймос - Тополица - хижа „Здравец“ - Пловдив, Триградски скали, Дъското - общо 69 участници.

По покани от клубове в страната: до Кюстендил, Ловеч, Лом, Берковица, Добрич, Варна - общо 69 участници.

Национални участия: Жен-

ски национален поход; Национален поход „По пътя на Ботевата чета Козлодуй - Околчица“; Морски поход - общо 10 участници.

От Календарния план на Федерацията на туристите ветерани: до „С песен под звездите“ и до хижа „Узана“ - общо 8 участници.

Многодневни походи във високата планина: Рила - Боровец - заслон „Легено езеро“ - хижа „Заврачица“ - хижа „Чакър войвода“ - Боровец с 11 участници и Пирин - Банско - хижа „Вихрен“ - връх Вихрен - връх Тодорка - хижа „Демяница“ - Банско с 10 участници.

За 2019 г. отчетохме 57 туристически прояви с общо 828 участници. Гордеем се с постиженията за годината, които са резултат от усилията на ръководството и всички членове на клуба, които с хъс и желание излизаха сред природата да черпят сила и да се зареждат с енергия.

За председател на клуба бе преизбрана досегашната председателка Златка Илиева.

Благодарим на всички, които съдействаха да имаме един невероятен по замисъл, мащабност и разнообразие живот.

Златка Илиева,
инструктор по алпинизъм,
I разряд по алпинизъм,
председател на КТВ „Любен Брънеков“, гр. Ямбол

Туристи от ТД „Осогово“ на язовир „Пчелина“

Туристи от ТД „Осогово“, гр. Кюстендил, посетиха язовир „Пчелина“. Някога на гръното му е съществувало село Пчелинци. През 60-те години тогавашното правителство решава да превърне мястото в язовир. Причина за това били водите на река Струма, които, минавайки през Перник, силно се замърсявали и в Гърция отнасяли много боклук. Язовирът щял да бъде утайникът на реката. Хората от село Пчелинци били накарани да напуснат родното си село, като били компенсирани със земи в околността. Така някогашното село Пчелинци било залято и превърнато в язовир „Пчелина“.

Картините, които се разкриваха пред нас, приближавайки все повече язовира, подбуждаха в нас желанието за снимки... снимки и пак снимки. Въпреки зимното време тук може да се събере богата палитра от цветове, усещания и емоции.

Средновековният параклис „Св. Йоан Летни“ бе основната причина да посетим това място. Разположен над скала, вдигана над язовира, той пази повече

от 6-вековна история. Параклисът е с изключително малки размери. Съществува от 1350 година, което е видно от един съвременен камък пред малкия параклис. Влизайки в него, те обзема някаква магия. Чисто, тихо и спокойно. Но се появява и чувството на тъга. Няма как да не споменем за вандалските прояви вътре. Веднага щом прекрачиш прага и погледнеш право напред, виждаш образа на Света Богородица, която гледа към теб..., но без очи. Очите ѝ са издълбани. По стените могат да се видят хулигански набези и оставени имена. Въпреки това все още личат част от стенописите. Навсякъде има окачени икони. Храмът е скромен, но вярата, с която се изпълваш, влизайки вътре, е неописуема. Параклисът не се заключава, за да може всеки желаещ да влезе и да запали свеещица. Напълно автентичен е и своеобразният олтар с издълбани орнаменти по него. Пред паракличето има и малка бяла пейка, излязла сякаш от приказките, на която да поседнеш и да се полюбуваш на неописуемата гледка към язовира.

Това, което се вижда на изхода от паракличето, са два метални кръста един под друг, надолу по склона на хълма. А зад тях се разкрива красивата гледка към язовира. Посетите ли това място, ще си зададете въпроса: „Как е възможно досега да не съм идвал тук?“ Място спокойно, на което определено

се чувстваш извисено – над хорската омраза, завист и вандалски прояви. Място, което прави дишането забавено, а мислите - чисти. Място, докоснато от Бога.

Силвия Михова, секретар на ТД „Осогово“, гр. Кюстендил

В САЙТА

НА BTS -

www.btsbg.org

можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на BTS и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на BTS.

Планинска
спасителна
служба

www.pss-bg.bg

При нещастен случай
дежурни телефони:
GSM: 1470
за абонати на MTEL и VIVACOM
0887 100 237/238
- за абонати на останалите оператори;
02 963 2000 - стационарен телефон
Централен денонощен пост,
свързан с телефон 112

ГЛАВЕН РЕДАКТОР: Емилия Матеина

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: проф. д-р Николай Овчаров; проф. д-р Витан Влахов; инж. Иван Петров – председател на Българската асоциация по картография; доц. Сандю Бешев – алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев, Елисавета Първанова, м. с. по алпинизъм, Йордан Йорданов - експерт „Хижи и маркировка“ в BTS, Константин Койнов – ориентировач, Българска федерация по ориентирване

Графично оформление и предпечат: Петя Бабукова

Издава: БЪЛГАРСКИ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ

Адрес на редакцията:

1000 София, бул. „Васил Левски“ № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427

Тел: 02/ 93 00 680; 0882 966 134; ISSN-0205-0943

Ако изпращате текстове по електронната поща, дублирайте задължително на двата адреса: exobts@gmail.com и на emateina@gmail.com

В редакцията не се приемат ръкописни текстове.

Последен срок за получаване на материали - 30-о число на месеца.

Печат: „Алианс ПРИНТ“

37-мо издание на Международната туристическа борса „Ваканция и СПА Експо 2020“

Международната туристическа борса „Ваканция и СПА Експо 2020“ се проведе от 13 до 15 февруари в Интер Експо Център в София и е под патронажа и с подкрепата на Министерството на туризма, в партньорство с Българския съюз за балнеология и СПА туризъм и Националния борд по туризъм и Община Бурса, Турция. В тазгодишното издание участват 20 държави, национални туристически организации, туроператори, туристически агенти, 22 общини, хотелиери, ресторанти, авиокомпани и цялата съпътстваща индустрия на туризма. Има представители на 60 дестинации, както и над 40 нови участници, които се включват за първи път в борсата. По традиция в нея участва и Българският туристически съюз със свой щанд, където се раздават рекламни материали и брошурата за летието през 2020 година.

Министър Николина Ангелкова откри Международната туристическа борса с думите: „Изминалата 2019 година не беше никак лека. Искан да

поздравя всеки един от вас и да му благодаря за усилията, които положи, за да можем отново да се поздравим с едни изключително добри резултати. Над 9 милиона и 300 хиляди чуждестранни туристи – 0.4% ръст за миналата година, са числа, които показват много: добре свършена работа с добър туристически продукт. Над 27 милиона нощувки са реализирани за 2019 г. – отново ръст с над 2%. Над 5.9% е ръстът на българите, които са пренощували в местата за настаняване в България, който показва, че макар и с малки стъпки и с общи усилия, както и с нашия фокус върху насърчаването на вътрешния туризъм, имаме ръст на българите, които са избрали България, за да може да реализират своята почивка и ваканция със своите семейства. Анализите показват, че имаме изключително голям интерес и ръст в крилата на сезона – в рамките от 7 до 15% в месеците април-май – октомври-ноември.“ Министър Ангелкова огласи последващи действия по посока разработване на религиозни

маршрути и съобщения, че след три години на актуализиране и обсъждане Законът за туризма е минал на второ гласуване в Народното събрание.

Както всяка година, и сега на този престижен форум се събират партньори и колеги, които споделят идеи, създават партньорства и вярват в успешното развитие на туризма, който освен професия е и част от начина им на живот.

Министърът на туризма Николина Ангелкова открива Международната туристическа борса

На щанда на БТС

Време и място за получаване на информация и създаване на професионални контакти

Достойни за Свободата?

Когато отбелязваме националния празник на нашето Освобождение – 3 март, обикновено забравяме да си зададем един важен въпрос: а достойни ли сме ние за нея, за Свободата?

Човек може да бъде достоен за много неща. Например за одобрението на колегите си, за похвала от приятели, за награди, като грамота, медал, орден и т.н. Всичко това изисква усилия, съобразителност, много работа, енергия – и винаги се оказва, че за да бъдеш достоен за нещо, е необходимо в името на това нещо да вложим голяма част от себе си, от времето, с което разполагаш и, разбира се – много труд.

Но едно от нещата, за които е най-трудно да бъдеш достоен, е свободата.

Свободата е най-сложното, което човек може да извоюва. Защото твърде често се оказва, че онова, което той е мислил за свобода и за което се е сражавал, се оказва просто друга власт. Така да се каже, „своя“ власт, упраж-

нявана не от чужденци, а от негови сънародници – но все пак нова власт. А всяка власт носи в себе си изискването и необходимостта да ѝ се подчиняваш. И така човек осъзнава, че онова, заради което е проливал кръвта си и е смятал за „свобода“, е просто друга власт, друга организация и ново, различно общество.

Тогава защо толкова хора са умирали, и то с готовност за саможертва, в името на свободата? И дали са го правили за „свобода“, или просто за власт, която са смятали, че ще бъде „своя“?

Загадката се крие в разбирането и трактуването на понятието „свобода“. Мнозина смятат например, че тя е нещо близко до анархията и че означава, че човек може да прави, както гласи популярната фраза, „каквото си поиска“. Но ето че тук се появяват и първите ограничения, които внасят и първите съмнения в понятието „свобода“. Добре, ако свобода означава „всеки да прави каквото си поиска“, тогава как да реагираме

в случай, че някой поиска да убие някого? Да го ограби? Да го онеправдае по някакъв начин? Нима свободата означава, че обществото трябва да се превърне в джунгла, където по-силният може да стори на по-слабия всичко, каквото му хрумне?

И ето как в свободното общество свободата също трябва да бъде ограничена. Целта е по-силните да нямам възможност да поробят по-слабите.

Но свобода ли е ограничена та свобода?

Иван Вазов е въплътил, вече в новото, „свободно“ общество, трагедията на човека, който някога се е борил за свобода и за същото това общество – в образа на Македонски от „Немили-недраги“. Цялата съдба на някогашния героичен поборник е концентрирана в последното изречение на повестта: „Бедни ми, бедни Македонски! Защо не умря при Гредетин?“

Оказва се, че върховният израз на свободата, нейната кулминация, се състои в

борбата за нея. В пътя към нея. А когато е вече извоювана, когато пътят е извървян, някогашните мечти се превръщат в груба действителност, а храбрите борци за свобода треперят пред новоизлюпените парвенюта – които парвенюта нямаше да съществуват без героичната саможертва на същите тези поборници. До болка позната история от днешния ден, нали?

Така свободата се превръща в своето отрицание. Илюзиите рухват. Извоюваната, реализирана свобода се превръща ако не в ново робство, то в нещо твърде близко до него с всичките зависимости и ограничения, които предлага новото общество.

Но щом стигаме до нещо, твърде подобно на ново заробване, тогава имала ли е смисъл самата борба за свобода? Защо и за какво сме се борили – за да си сложим доброволно нови вериги? Нови окови? За да се откажем по своя воля от същата тази свобода, която сме извоюва-

ли? Обаче, щом се отказваме от нея, защо тогава сме воювали в нейно име?

На пръв поглед, тези въпроси изглеждат доста абстрактни и отвлечени. Но така е само до момента, в който се опитаме да излезем от клетката на новите зависимости и ограничения – и не успеем да го сторим. А понякога и забелязваме самата тази клетка чак щом потърсим изход от нея. Тогава разбираме, че тези уж теоретични размисли касаят всеки от нас, и то твърде пряко: когато се окаже, че ни е наложена нова цензура, че новите управляващи водят политика користна, а не в интерес на обществото, че неравенството между хората се задълбочава, вместо да намалява.

И тогава си задаваме събоносния въпрос: достойни ли сме за Свободата? И докато си отговорим на него, такива заглавия винаги ще завършват с въпросителен знак.

Любомир Атанасов